

Biztosítás és pénzügyi tervezés

Dr. Bozsik Sándor
Egyetemi docens

Tematika

Előadások

- Biztosítási alapfogalmak
- Biztosítási szolgáltatások elmélete
- Nem életbiztosítási termékek
- Életbiztosítási termékek
- A biztosítási piac szereplői
- Biztosítási díjkalkuláció
- Biztosítás jogi szabályozása

Gyakorlatok

- Pénzügyi tervezés fogalma, felépítése
- Befektetések fajtái, jellemzői
- Pénzügyi tervezés módszerei, kimutatása
- Jellemző élethelyzetek, jellemző termékek

Félév második felében több környékbeli bankfiók látogatását tervezzük.

Tananyag

Kötelező irodalom:

- Előadások anyaga (PP prezentációk) melyek a tanszék honlapjáról letölthetők.
 - Dögei Sándor: Biztosítástan I. Aktuárius jegyzetek 7. kötet 2011
 - Pálinkó-Szabó (szerk): Személyes pénzügyek Budapest 2011
-

Ajánlott irodalom:

- Horinka Melinda-Luttenberg Zoltán:
Biztosításelmélet és üzemgazdaságtan; Zavodnyik József: Biztosítási jog; Adorján Zsolt-Serfőző Györgyi-Péteri János-Zavodnyik József: Ágazati biztosítástan. Perfekt, Budapest 2005.
- Banyár József: Az életpálya pénzügyi tervezése. Biztosítási Oktatási Intézet 2001.
- Ébli Györgyné: A biztosításgazdaságtan alapjai, Kőrös Főiskola, Békéscsaba, 1999.
- Schneider Klára: Biztosítási ismeretek, SZTE Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 25/2005.

Vizsgára bocsátás feltétele

- Aláírás feltétele: az előadások és szemináriumok legalább 70%-n való részvétel
- Az előadásokon történő aktív részvétel – pluszpontokért!!!
- A félév során 4 alkalommal ellenőrző dolgozat kerül megírásra az előadásokon elhangzottakból. Felkészülni a tanszék honlapjára feltöltött PP anyagokból is lehet. A dolgozatok időpontja nem kerül előre meghatározásra. A dolgozatokkal megszerezhető pontok összege összesen 20 pont (4*5 pont).
- Két zárthelyi írása – biztosításmatematika és pénzügyi tervezés témakörben (2*10 pont) = 20 pont
- Egyénileg megírt és nyomtatott, illetve elektronikus formában leadott házi dolgozat egy pénzügyi tervezés esettanulmány – 10 pont. A leadás határideje: május 9. A dolgozatok terjedelme maximum 10 oldal!
- Prezentáció egy biztosító lehetséges termékeinek bemutatása – terjedelme 15 fólió – 15 perc (10 pont)

Házidolgozat felépítése

- Ügyfél élethelyzetének leírása (életkor, jövedelmi szint, kor, családi állapot, életcél)
 - Ügyfél kockázatviselő képességének felmérése
 - Ügyfél számára ajánlható konkrét bank- és biztosítási termékek ismertetése
 - Értékesítés folyamatának dokumentálása
-

Prezentáció felépítése

- Biztosító bemutatása (történet, tulajdonosi kör, anyavállalat jellemzése, pénzügyi beszámoló adatai)
 - Biztosító termékeinek általános jellemzése (élet- vagy nem élet biztosító)
 - Termékek bemutatása (díj, szolgáltatás) -> kinek ajánlható
-

Számonkérés módja:

- Félév végén szóbeli vizsga (20 pont);

Érdemjegy megállapítása

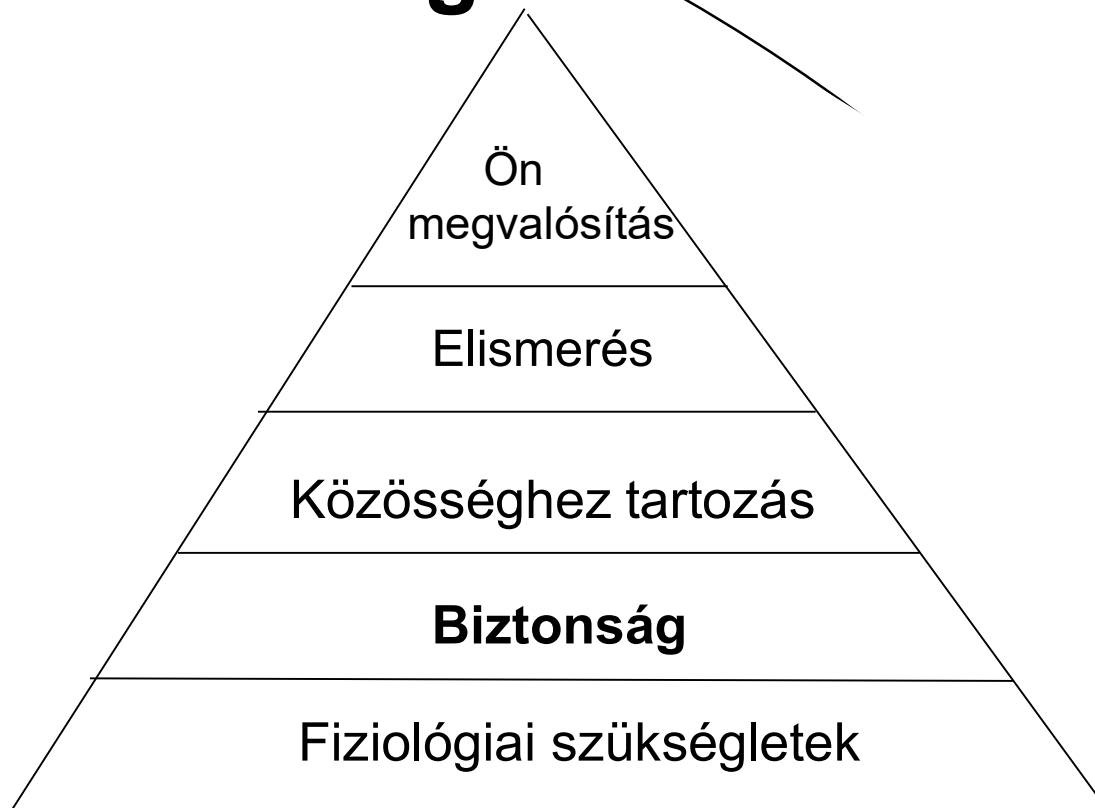
<u>Az év közben megszereshető pontok:</u>		
Év közben megírt ellenőrző dolgozatok:	20	pont
Zárthelyi dolgozatok	20	pont
Házi dolgozat:	10	pont
Prezentáció	10	Pont
Szóbeli felelés:	20	pont
Összesen:	80	pont
<u>Ponthatárok:</u>		
0 – 40 pont	1	elégtelen
41 – 50 pont	2	elégséges
51 – 60 pont	3	közepes
61 – 70 pont	4	jó
71 - 80 pont	5	jeles

A biztosítási alapfogalmak.

Biztonság és kockázat

Maslow szükséglethierarchiája

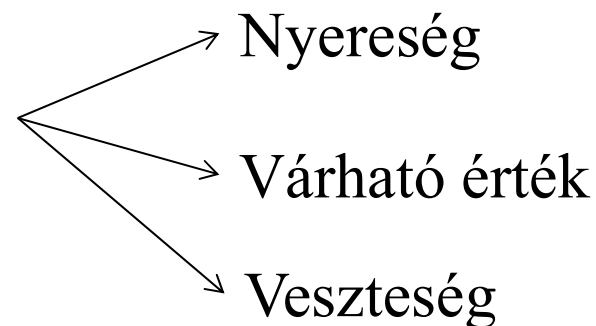
Kockázat fogalma

Valószínűség	Bizonytalan	Biztos
Pozitív kimenetű	Esély	Nyereség
Negatív kimenetű	Veszély	Veszteség

Tiszta kockázat – kimenet kétesélyes

Összetett kockázat – kimenet háromesélyes

Kockázat

- ☞ Az a lehetőség, hogy a bizonytalanság kedvezőtlen, negatív következményekkel (kárral) jár.
- ☞ A kár: Egy esemény kedvezőtlen kimenetele pénzben kifejezve. \implies Anyagi veszteség
- ☞ A biztosítás általában csak a tiszta kockázatokkal foglalkozik.

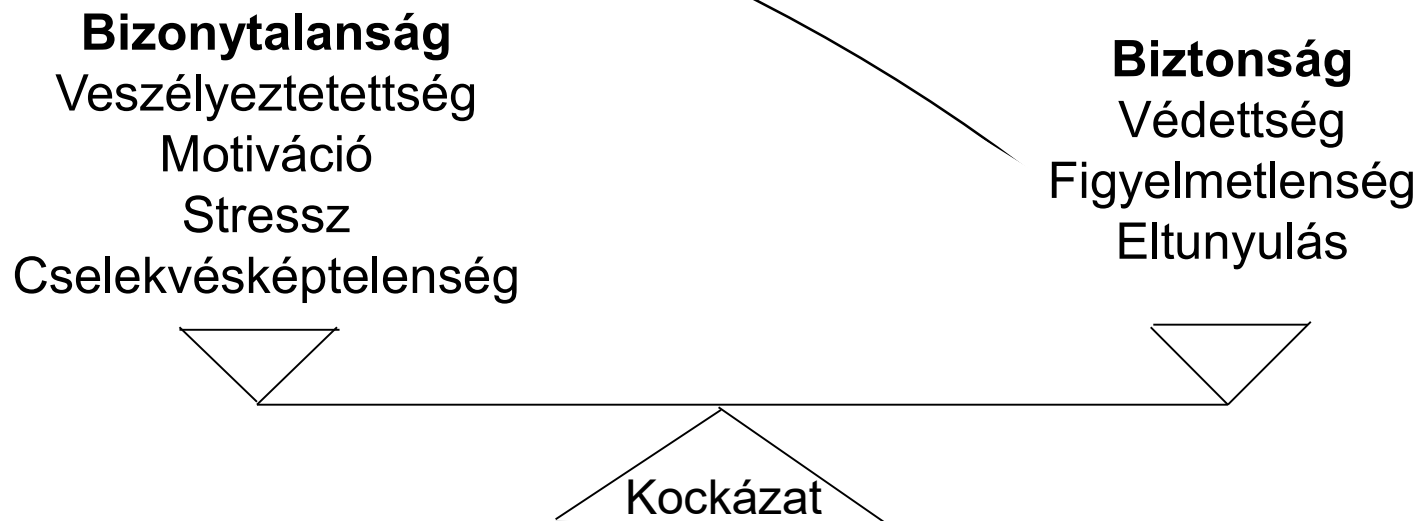

Tiszta kockázat lehet

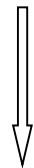
- Abszolút – adott időtartam alatt biztos, hogy bekövetkezik
- Relatív – adott időtartam alatt nem biztos, hogy bekövetkezik

A biztosítás szerepe

Haller biztonsági mérlege

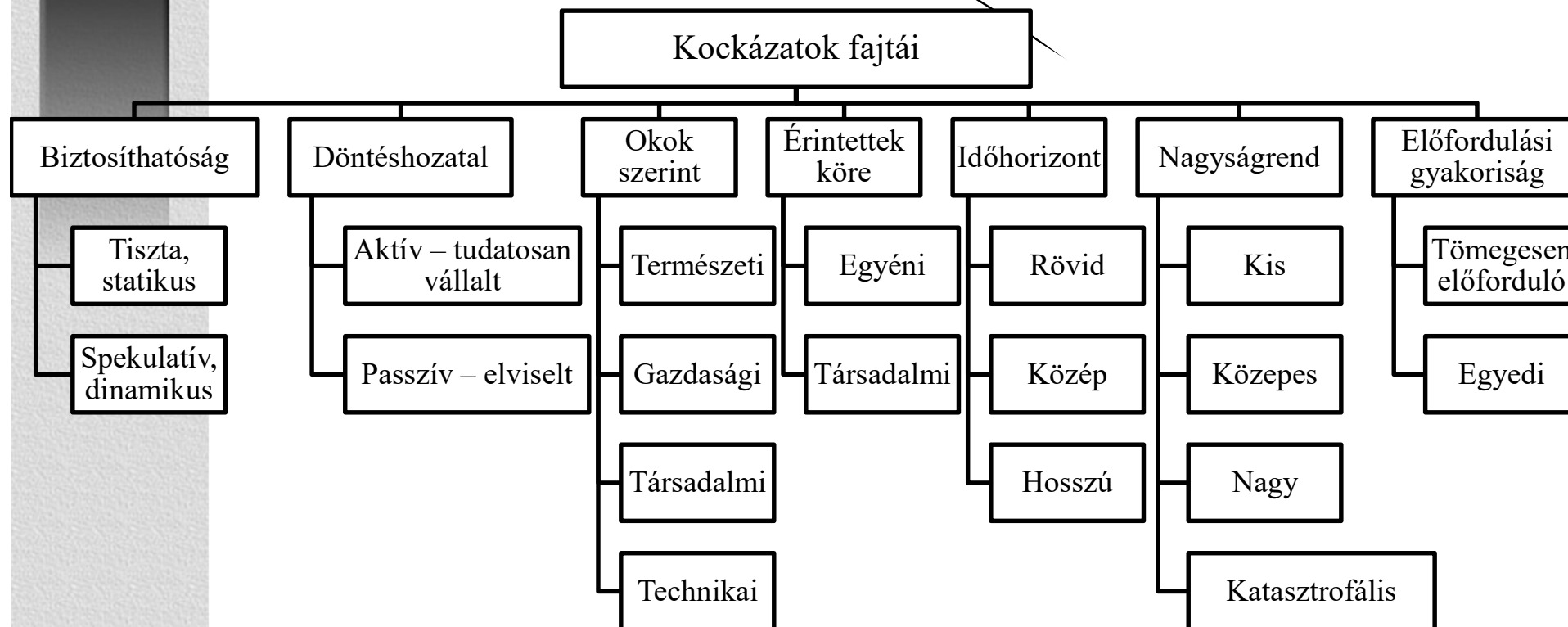
Biztosítás

KOCKÁZATOK FAJTÁI

Kockázatok rendszerezése

Kockázati mező

**Kockázat
nagysága**

**Kockázat
bekövetkezési
valószínűsége**

Kockázatkezelés – Risk management

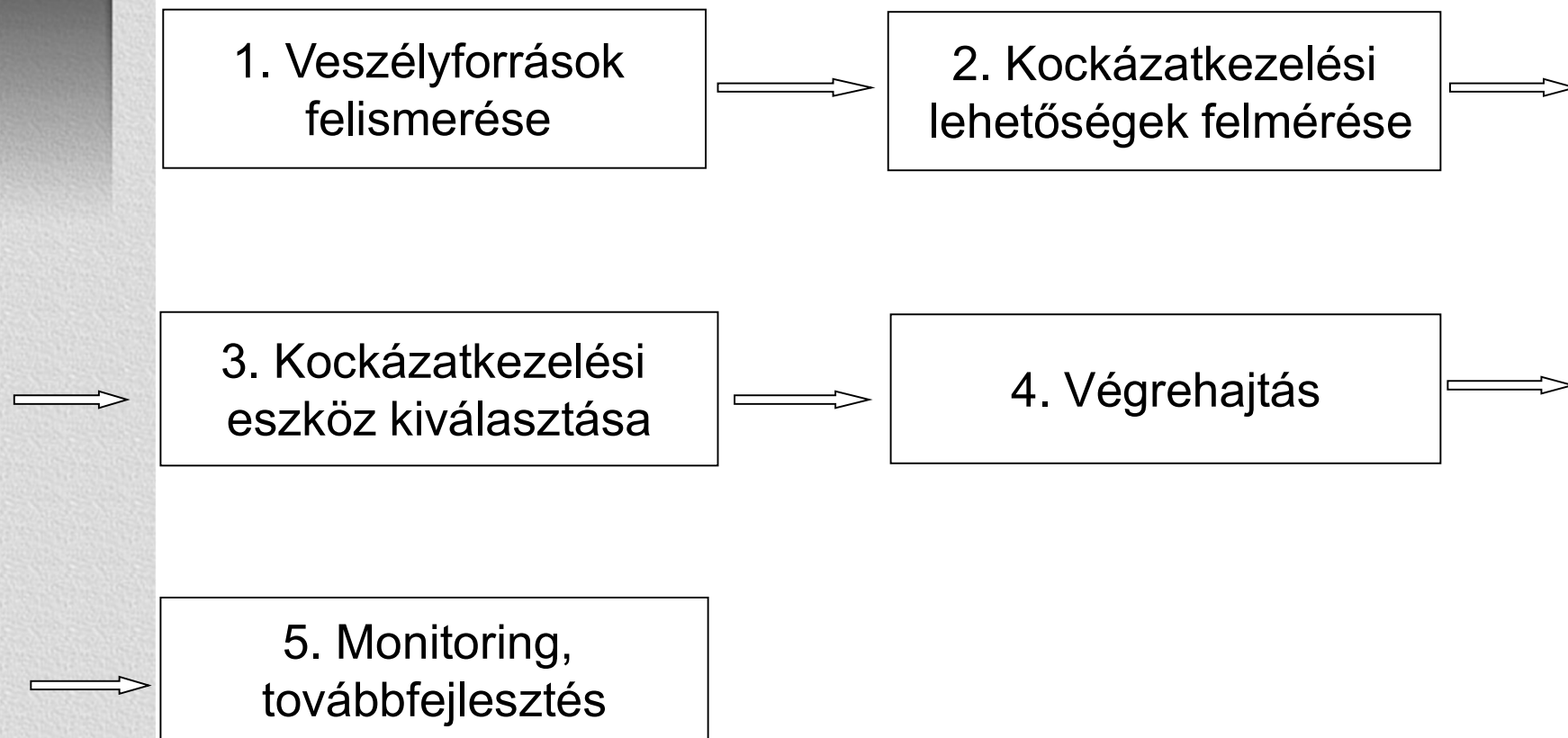
Definíció:

Az a magatartásforma és intézményi háttér, amelyet a kockázatviselők tanúsítanak, illetve amelyre támaszkodnak.

Magában foglalja a kockázati helyzet elemzését, értékelését, a kockázat kezelésére irányuló konkrét döntés előkészítését és meghozatalát.

A kockázatkezelés folyamata

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KOCKÁZATOK KEZELÉSE, BIZTOSÍTHATÓ KOCKÁZATOK

Kockázatkezelési stratégiák

1. Kockázelkerülés;
 2. Kockázatcsökkentés:
 - ✦ Preventív (Megelőzés);
 - ✦ Kárcsökkentés (Biztosítás);
 3. Kockázathárítás;
 4. Megtartás (Önbiztosítás).
-

Kockázatkezelési lehetőségek

		Kárgyakoriság	
		Magas	Alacsony
Kárnagyság	Magas	Elkerülni	Biztosítás
	Alacsony	Kockázat- csökkentés, megtartás	Megtartás

A modern biztosítás területe

A tiszta (abszolút és relatív) egyéni, nem katasztrofális, tömegesen előforduló kockázatok!

Személyes kockázat

- haláleset;
- betegség;
- munkanélküliség;
- gyermeknevelés.

Vagyoni és felelősségi kockázat

- közvetlen;
- közvetett
(következményes)

Biztosíthatóság

✍ Nem biztosítható:

Az üzleti (spekulatív, összetett) kockázatok;

✍ Biztosítható:

A tiszta kockázatok, az alábbi feltételekkel:

- Véletlenszerűség: a kár bekövetkezése bizonytalan, a károkat és a kárnagyságot sem a biztosított, sem a biztosító nem tudja befolyásolni
- Homogenitás: Minőségileg hasonló veszteség
- Egyértelműség: a kár bekövetkezése, ténye és mértéke a biztosított és a biztosító számára egyaránt egyértelműen megállapítható.
- Becsülhetőség: a lehetséges kár nagysága és valószínűsége előre becsülhető, ami a díjszámításhoz elengedhetetlen.
- Függetlenség: a káreset nem növelheti további károk bekövetkezésének valószínűségét.
- Gazdaságosság: kár nem lehet katasztrofális, vagy nagyon magas valószínűségű

A biztosítót körülvevő kockázatok

Belső kockázat

- ✓ technikai;
- ✓ emberi.

Külső kockázat

- ✓ természeti;
- ✓ politikai;
- ✓ gazdasági;
- ✓ piaci.

Biztosítástechnikai kockázat

Definíció:

Az a lehetőség, hogy a károk előzetesen becsült (várható) értéke, melyet a díj fejez ki, eltér (kisebb), mint a károk tényleges (utólagos, bekövetkezett) összege.

A biztosítástechnikai kockázat forrásai

- ☞ A véletlen kockázat;
 - ☞ Tévedési kockázat;
 - ☞ Antiszelekció;
 - ☞ Morale hazard (érdektelenségi kockázat);
 - ☞ Moral hazard (erkölcsi kockázat).
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Biztosítás, biztosítók fogalma, fajtái

Mi a biztosítás?

- Biztosítási tevékenység veszélyközösségeket hoz létre, vagyis hasonló kockázatoknak kitett természetes és jogi személyekkel kötnek biztosítási megállapodásokat. A kockázatközösségek teszik lehetővé az egyenként bizonytalan bekövetkezésű és összegű károk felosztását a biztosítottak összességére, valamint az időben is ingadozó károk kisimítását.

Biztosítás

Veszélyközösségbe tömörült hasonló, de eltérő kockázatú tagok (biztosítottak) jövőbeni és felmérhető várható biztosítási eseményei (kárai) alapján a biztosítóra, mint a veszélyközösség szervezőjére háruló kötelezettségeknek a kockázatfelosztás statisztikai módszerén alapuló elvállalása, cserében azért a kötelezettségért, amelyet a veszélyközösség tagjai a biztosító számára fizetnek (díj). A felek kötelezettségvállalásának gazdaságilag lehetségesnek és ésszerűnek kell lennie.

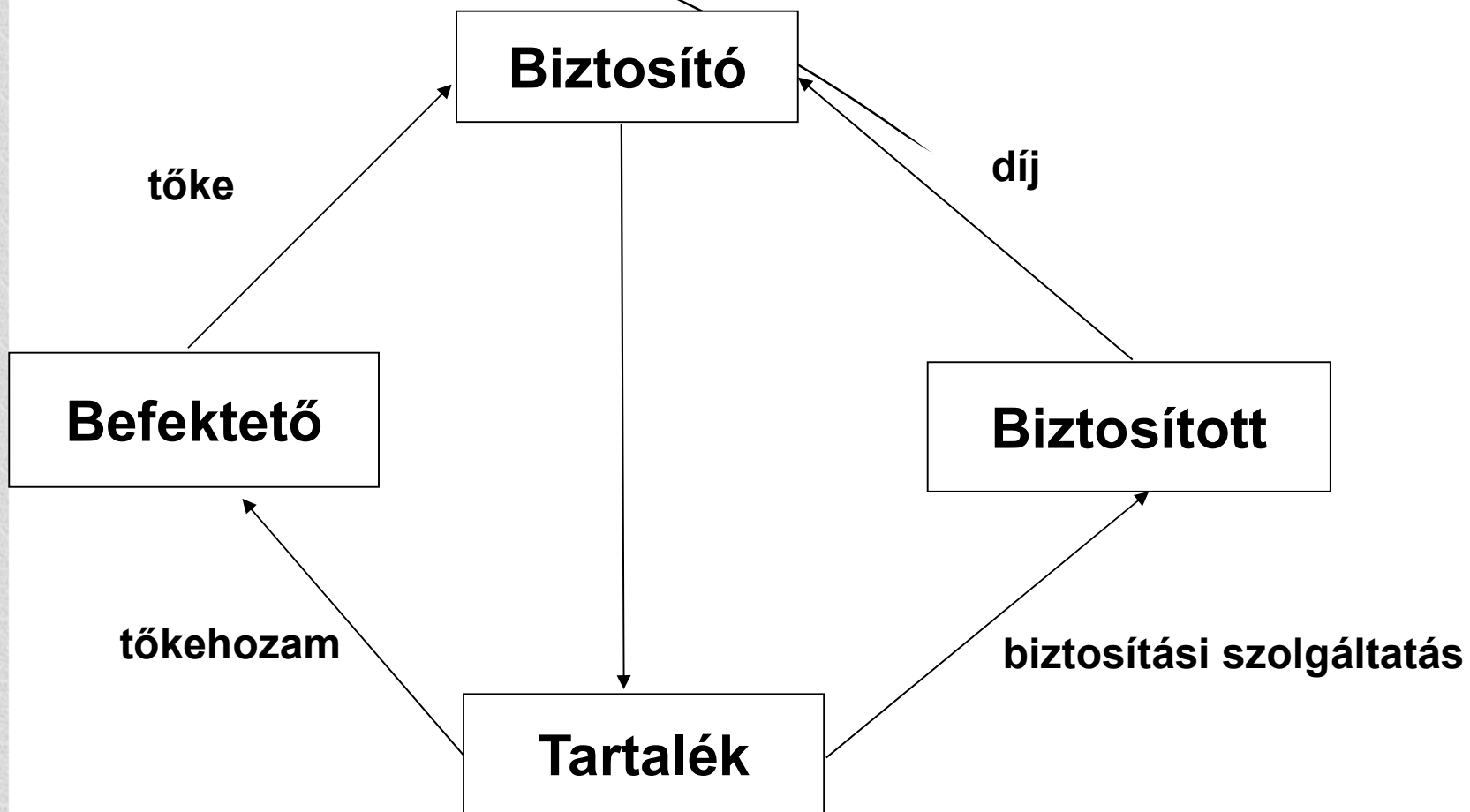

A biztosítás fogalma, értelmezési lehetőségek

- ✍ A kockázatkezelés egy lehetséges eszköze;
- ✍ Kockázatközösségek szervezése, kármegosztás;
- ✍ Kollektív pénztakarékossági forma;
- ✍ A biztosítottak biztonsági és pénzügyi igényeinek kielégítésére irányul (marketingszemlélet);
- ✍ Kár esetére szóló opció (kötési árfolyam = biztosítási összeg; opciós díj = biztosítási díj)
- ✍ Biztosító biztos pénzből csinál bizonytalan pénzt (tőkeszerkezeti megközelítés)
- ✍ A biztosító inputok kombinálásával és transzformációjával outputokat állít elő (Farny: termeléselmélet),

- ✍ A biztosító pénzügyi és kockázatközvetítő intézmény (kockázattranszfer);
- ✍ Tőkepiaci megközelítés:
Lehetővé teszi a tőkepiaci szereplők, a *biztosító* (kockázatvállaló) és a *biztosítottak* (szerződők) közötti determinisztikus és valószínűségi pénzek cseréjét;

- ✍ Menedzsment megközelítés
(döntéselméleti, funkcionális, információs,
rendszerelméleti)
- Folyamatszervezési megközelítés;
- Szociálpszichológiai megközelítés;

Kockázatkiegyenlítés

(Egyenként bizonytalan és kis összegű
károk felosztása a biztosítottak
összességére. Az időben ingadozó károk
kisimítása!)

A biztosítási termék elemei

**Biztosítási termék = Biztosító
üzletágai:**

☞ Kockázati termék →
Kockázatkezelés;

☞ Megtakarítási termék →
Befektetés;

☞ Szolgáltatási termék →
Szolgáltatás.

**A Biztosítási termék 3 szintje
(Haller szerint):**

1. Biztosítási fedezet
(védelem);
2. Biztosítási szolgáltatások
(tanácsadás, kárrendezés,
ügyfélszolgálat, stb.)
3. Egyéb kiegészítő
szolgáltatások (pénzügyi
szolgáltató, kárhelyreállító,
stb.)

A biztosítástudomány részterületei

1. Biztosítás gazdaságtan (mikro-, makro szint);
2. Biztosítási jog;
3. Biztosításmatematika.

Általános biztosítástan =

Biztosítástechnikai kérdéseket tárgyal
(fogalmak, kockázattan, biztosítási formák, díjtan);

Ágazati biztosítástan =

A biztosítók egyes üzletágait tárgyalja;

Biztosítás üzemgazdaságtan =

A biztosító vállalatgazdaságtanát mutatja be;

Társadalombiztosítás =

Az üzleti biztosítástól elkülönült terület.

A biztosítás gazdaságban betöltött szerepéről

1. Védelmi funkció
 2. Díjak
tartalékolása → vagyonkezelői, -
befektetői funkció;
 3. Nemzetgazdasági szerepe
mérhető (egy főre jutó díjbevétel;
biztosítók össz-díjbevétele a GDP
százalékában; szerződések /
kockázatok)
-

A biztosítás, mint szolgáltatás

A biztosító = pénzügyi szolgáltató

A biztosítás = pénzügyi szolgáltatás (Financial services)

A biztosítás 3 szolgáltatáselemet nyújt a biztosításban (Haller):

1. Biztosítási fedezet (Cover);
 2. Alapszolgáltatás (Core services);
 3. Kiegészítő szolgáltatás (Additional services)
-

A biztosítás idődimenziója, szolgáltatás jellegéből adódóan

1. Károk időbeli kiegyenlítése;
 2. A biztosítás megkötésével nem zárul le az értékesítési folyamat;
 3. Ügyfélkapcsolat folyamatos ápolása;
 4. Ügyfélorientáció: „prosumer” =
production + consumption
-

Biztosítási termékek csoportosítása tárgy szerint

Angolszász

- Életbiztosítás
- Nem életbiztosítás

Német

- Személy
- Vagyon
- Felelősség

Veszélynemek szerint

- Alapkockázat
- Kiegészítő veszélynem
- Minden veszélynemet fedező

Forma szerint

- Összegbiztosítás
- Kárbiztosítás

Önrész - biztosított fedezi

- fix összeg
- kár bizonyos %-a
- előző kettő kombinációja

Egyéb felosztások

- Jogszábaály szerint
 - Kötelező
 - Önkéntes
 - Ügyfél és biztosító kapcsolata szerint
 - Elsődleges
 - Együttes
 - Viszont-
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Nem életbiztosítások

A nem személybiztosítási ág a biztosítások rendszerében

- ☞ A vagyon jellegű biztosítások alapgondolata;
- ☞ Törvényi szabályozása:

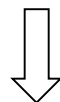
1. A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről (Ptk);
2. 2003. évi LX. törvény a biztosításokról és a biztosítási tevékenységről (Bit.)

A biztosítások csoportosítása

A Ptk. alapján

1. Önkéntes
2. Kötelező biztosítások

I. Biztosítási fajták szerint!

1. Vagyonbiztosítás
2. Felelősségbiztosítás
3. Életbiztosítás
4. Balesetbiztosítás

II. Biztosítás tárgya szerint!

A Bit. alapján

1. Nem életbiztosítások
2. Életbiztosítás

Biztosítási ágak szerint!

Vagyonbiztosítás

Fogalma:

- ☞ Előre nem látható, de a jövőben valószínűsíthető események;
- ☞ Az esemény kárt okoz (vagyonhiány);
- ☞ Mértéke pénzben kifejezhető;

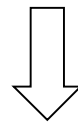
A biztosító kötelezettségei:

- ✓ A kárt megelőző állapot helyreállítási költségeinek megtérítése;
- ✓ Kártérítési kötelezettség, mindig pénzben.
- ✓ Nem vezethet gazdasági előnyökhöz.

A vagyonsz biztosítások célja

1. Vagyontárgyak és immateriális javak részleges vagy teljes megsemmisüléséből eredő anyagi károk fedezése;
2. Nem várt kiadások fedezése;
3. Kieső jövedelem, hozam pótlása.

1. és 3. csoport : Kár biztosítások!
2. csoport: Felelősség biztosítások, jogvédelmi biztosítások!

Mi az ami biztosítható?

- ☞ Hatása negatív (veszteséget okoz);
- ☞ Véletlenszerű;
- ☞ Statisztikai és valószínűségi módszerekkel kalkulálható a kár nagysága;

Vagyonbiztosítások rendszere

1. Vagyontárgyak

- ☞ Pénzben kifejezhető értéke van;
- ☞ Lehet egy adott vagyontárgy, vagy vagyontárgycsoport;

2. Vagyoni jellegű követelések

- ☞ Események, melyek nem kapcsolódnak vagyontárgyakhoz, de vagyoni hátrányt okoznak;
- ☞ Pl. jogvédelmi biztosítás.

3. Többletkiadás, többlet ráfordítás

4. Várható nyereség

Vagyonbiztosítások csoportosítása

- I. Kockázatvállalás jellege szerint
 1. Veszély nemenkénti (named perils);
 2. All risk biztosítások

- II. Alap és kiegészítő biztosítások
 - ☞ FLEXA (Fire, Lightning, Explosion, Aircraft, Damage)

- III. Biztosítási védelem tartalma szerint
 - ☞ Határozatlan, határozott

Egyes veszély nemek biztosítása

1. Tűzkár

- ✓ A nem rendeltetési helyén keletkező, nyílt lánggal égő tűz által okozott károk megtérítését vállalja a biztosító;
- ✓ Kizárások;
- ✓ Ipari biztosítások.

2. Elemi károk

- ✓ Olyan károsító tényezők, melyek kizárólag a környezeti hatások miatt, az emberi tevékenységtől függetlenül következnek be.
- ✓ Földrengés, földcsuszamlás, föld és kőomlás, vihar, árvíz, jégeső, fagy.

2. Betöréses lopás és rablás

☞ Vagyontárgyak jogtalan eltulajdonításából eredő károk;

A. Rablás

☞ Btk. definíciója szerint:
„Személy elleni fizikai erőszak vagy azzal való fenyegetés.”

B. Betöréses lopás

☞ Nem azonos a Btk. Szerinti definícióval:
„Dolog elleni erőszak alkalmazása.”

☞ Minden biztosítási szerződés külön tartalmazza a dolog elleni erőszak definícióját.

Betöréses lopás további jellemzői:

1. A biztosítási szerződés a szerződéses összegtől függetlenül külön limitet tartalmaz a betöréses lopásra;
2. A limit nagysága függ a betörésvédelmi intézkedésektől;
3. Az intézkedés mértéke függ a vagyontárgy értékétől és jellegétől;
4. Betörés elleni védelem fő elemei;
5. Biztosítói kárrendezés legkritikusabb területei.

Egyéb károk, speciális esetek

1. Vezetékes víz által okozott károk;
2. Technológiai csővezeték törése;
3. Villámcsapás, villám másodlagos hatása;
4. Üvegtörés
5. Szállítmány

Gépjármű-felelősségbiztosítás története

1. 1959.

- ☞ Kötelező biztosítási kötelezettség;
- ☞ Nem terjedt ki az állami szervek, intézmények, vállalatok és társadalmi szervek birtokában lévő járművekre;
- ☞ Állami Biztosító rendezte a kárfelmérést;

2. 1970.

- ☞ Balesetek számának dinamikus növekedése;
- ☞ Kiterjesztették a biztosítási kötelezettséget mindenkire;
- ☞ Kik voltak kivételek?

3. 1982.

- ☞ A biztosítási díj beépül a benzin árába;
- ☞ Rendszer előnyei, hátrányai;
- ☞ Az eladott benzin mértékének megfelelő díjat a forgalmazó utalta át az Állami Biztosítónak, majd 1986-tól a Hungária Biztosítónak;
- ☞ Pótlólagos fedezet az állami költségvetésből;

4. 1991.

- ☞ Bevezették a szerződéskötési kötelezettséget hat biztosítóval;
- ☞ A biztosítási díj minden biztosítóra nézve egységes volt;

5. 1998.

- ☞ díj liberalizáció;
- ☞ eltérés mértékei az évek függvényében

6. A jelenleg hatályos rendelet

- ☞ az EU csatlakozást követően született meg.
(hatályos 2004. július 1-től)

Casco

- ☞ Célja: Elemi károk, ún. saját hibás töréskárok, járműlopások;
- ☞ Önkéntes biztosítás;
- ☞ Minden biztosító saját terméket alakít ki;
- ☞ Biztosított a jármű tulajdonosa, balesetbiztosításban a jármű utasa(i);
- ☞ Alapbiztosítás: törés, elemi kár, (balesetbiztosítás)
- ☞ Kiegészítő biztosítás: lopás, rablás, poggyászbiztosítás, stb.
- ☞ Kizárások, mentesülések;
- ☞ Önrész szerepe.

Felelősségbiztosítás

vállalja azon károk egy részének térítését, amelyekért a biztosított a jogszabályok szerint felelős. Kettős szolgáltatást nyújt a biztosítottnak:

- megtéríti a más által támasztott megalapozott kárigényeket
- elhárítja a más által támasztott megalapozatlan kárigényeket.

Fajtái:

- Jármű-felelősségbiztosítás
 - Hitel- és kezességbiztosítás
 - Szakmai felelősségbiztosítás
 - Pénzügyi veszteségek elleni biztosítás
-

Gépjármű felelősségbiztosítás jellemzői

1. A szerződő a jármű üzemben tartója (köteles biztosítást kötni),
2. Biztosított a jármű üzemben tartója, és a jármű mindenkor vezetője;
3. A biztosítási díjjal kapcsolatos tudnivalók (díj nemfizetés, díjfizetés kezdő napja, díjfizetés elmulasztásának következményei)
4. A szerződés megszűnésének esetei, a szerződés szüneteltetése;
5. A biztosított bejelentési kötelezettsége (8 nap, 15 nap);
6. A károsult bejelentési kötelezettsége (30 nap)

A biztosító kockázatvállalásának terjedeleme

1. Területi hatály, limitek.

- ☞ vagyoni károk max. 500 millió forint / káresemény,
- ☞ személyi sérülés max. 1.250 millió forint / káresemény, (személyenként max. 300 millió forint)
- ☞ Magyarország + Zöldkártya Egyezmény országai + Nemzeti Iroda szerződő felei.

2. Kizárás lehetőségei

3. Visszkereset lehetőségei

4. Kárrendezés módja

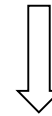
A kártalanítási számla

- ☞ Garancia alap;
- ☞ A biztosítók befizetési kötelezettsége a díjbevétel arányában;
- ☞ Mire használják fel?
- ☞ A számlát a MABISZ kezeli.

Zöldkártya egyezmény

- ☞ Külföldiek által okozott károk fedezésére;
- ☞ 1952-ben jött létre;
- ☞ Valamennyi Európai ország tagja, ahol elő van írva biztosítási kötelezettség;
- ☞ Kiegészítő egyezménye: Rendszám Egyezmény;

Biztosítás fennállását a rendszám és az államjelzés igazolja!

Bonus-Malus rendszer

- ☞ Célja, hogy a biztosított is érdekelt legyen a károk megelőzésében;
- ☞ 1 alapdíjtétel + 10 bónusz + 4 malus osztály;
- ☞ Kezdetben: bonus osztályok: 5% díjkedvezményt a malus osztályok 15, 35, 50 és 100% pótdíjat jelentettek;
- ☞ Ma az új belépő mindig A0-as osztállyal kezd;
- ☞ Megfigyelési időszakok: július 1. - június 30. \longrightarrow január 1-től módosul az éves díj;
- ☞ Minden előny és hátrány a szerződő személyhez fűződik, a vezetőtől függetlenül;
- ☞ A megszerzett besorolás megmarad 2 évig, azonos kategóriájú járműre; (kivétel !)

Besorolások közötti mozgás

A. Személygépkocsi és motorkerékpár

- ☞ 1 kárkifizetés: 2 osztály
- ☞ 2 kárkifizetés: 4 osztály
- ☞ 3 kárkifizetés: 6 osztály

Rontás

- ☞ Ha nincs kár, egy fokozat javulás minden megfigyelési időszak végén van.

B. Egyéb járművek

- ☞ Minden kár egy fokozattal rontja a besorolást;

A díjváltozás további feltétele, hogy a megfigyelési időszakban Legalább 9 hónapig legyen érvényes biztosítási szerződés.

Balesetbiztosítás

egy olyan biztosítási szerződés, amely a baleset bekövetkezésekor nyújt szolgáltatást a biztosított, vagy annak halála esetén a kedvezményezett részére.

Lehetséges szolgáltatások:

- Pénzösszeg
 - Orvosi kezelés térítése
 - Hazaszállítás
-

Kombinált biztosítások

- Utasbiztosítás
 - Tanulóbiztosítás
 - Gépjárműbiztosítás
 - Bankbiztosítási termékek
 - Halasztott fizetésű lakáshitel
 - Lakáshittel, gépjárműhitellel kombinált vagyon- és életbiztosítás
-

Köszönöm a figyelmet!

Életbiztosítás

Az életbiztosítás szerepe

- Gazdasági fejlődés:
 - Pénzpiaci igények változása, melyre a piaci szereplőknek reagálni kell.
- Legfontosabb jellemzők:
 - Gazdasági fejlődés – új igények.
 - A gazdagodással párhuzamosan fejlődik a pénzügyi műveltség.
 - Komplex megoldások iránti igény megnő.
 - Átlátható, személyre szabott termékek iránti igény fokozódik.
 - Korábban: lakossági bankok inkább a rövid távú befektetési lehetőségeket biztosították, és a biztosítók pedig a hosszú távú célok eléréséhez nyújtottak segítséget, de ez mára megváltozott, az igények változásával ezen intézmények lehetőségei is kibővültek.

Életciklus modell = Life cycle model

1. Az emberek korának változásával, öregedésével folyamatosan változó pénzügyi, biztosítási igényekkel rendelkeznek;
 2. Gyerek → Fiatal diák → Fiatal nem házas
→ Fiatal házas → Középkorú családok
→ Seniorok
 3. A modell vállalatokra is értelmezhető, azok életgörbéjével és pénzügyi-biztosítási igényeiből változásából kiindulva.
-

Alapvető élethelyzetek

- 1. Lakásvásárlás
 - 2. Előre nem látott kiadásra biztonsági tartalék
 - 3. Gondoskodás a gyermekről.
 - 4. Nyugdíjelőtakarékoskodás
 - 5. Elő-takarékosság betegség esetére
 - 6. Autóvásárlás, illetve minőségi csere.
 - 7. Előgondoskodás magatehetetlen időskori önmagunkról.
-

Minőségi élethelyzetek 2.

- 8. Gyermekoktatás/lakáshoz jutás.
 - 9. Nyugdíj-kiegészítés, illetve saját nyugdíjtőke gyűjtése.
 - 10. Házastárs nyugdíj-kiegészítéséhez tőke gyűjtése.
 - 11. Nyugdíjtőke járadékká váltása.
 - 12. Vagyon hátrahagyása a hozzátartozóknak.
 - 13. Minőségi lakhatás.
 - 14. Lakás „likvidálása”, vagyis értékének átváltása járadékká.
-

Az életbiztosítás sajátosságai

- **Kockázat**
 - Nem a „hagyományos” értelemben vett kár, mert nem mérhető objektíven – csak összegbiztosítás köthető. Biológiai eredetű kockázat.
 - **Biztosítási esemény:**
 - Életbiztosítás esetén: haláleset (kockázati) vagy megélés (elérési, nyugdíj).
 - **Veszélyközösség**
 - Biztosított egyének köre.
 - **Tartalékképzés sajátosságai:**
 - Életbiztosítások időtartama alatt maximum egyszer következhet be „káresemény”, ellentétben a nem-életbiztosításokkal.
 - **Eltérés a dimenziókban:**
 - Vagyonbiztosítás:
 - Mikor? Hányszor? Mekkora?
 - Életbiztosítás:
 - Mikor?
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR Az életbiztosítási szerződés

kulcsfogalmai

– A szerződés kulcsfogalmai:

- A szerződés tartama:
 - Általában meghatározott időtartamra szólnak, és nincsenek naptári évhez kötve, minimum 5, maximum 25-40 évre köthetők.
- Biztosítási összeg
 - Attól függően, hogy a biztosítás milyen biztosítási esemény bekövetkezését engedi meg, lehet (nem kell azonos összegnek lennie):
 - » Haláleseti.
 - » Elérési.
 - » Lejárati összeg.

Az életbiztosítási szerződés

kulcsfogalmi

– Szereplői:

- A biztosító:
 - Az adott vállalat, ahol a biztosítást megkötik
- A szerződő:
 - Az a személy, aki a biztosítási szerződést köti, és annak díját fizeti. Általában a biztosított, vagy a kedvezményezett, de nem kötelezően.
- A biztosított:
 - Akinek az életével kapcsolatos eseményre a biztosítás szól. Ha nem egyezik a szerződővel, akkor írásbeli hozzájárulása kell a szerződéshez.
- A kedvezményezett:
 - Lehet több személy, és nem csupán természetes személy. ~~Kötelezettsége nincs, csak jogai, azonban tudta nélkül megváltoztathatja a szerződő, ezért a legkevésbé stabil.~~

Legfontosabb életbiztosítási

típusok I.

– 1. KOCKÁZATI (haláleseti) életbiztosítás:

- Arra vonatkozik a szerződéskötés, hogy a biztosított a biztosítás tartama alatt elhalálozik, és ezért a biztosító a kedvezményezett részére kifizeti a szerződésben meghatározott biztosítási összeget.
- Előnye hogy alacsony díj fizetésével magas színvonalú szolgáltatás érhető el. Azonban a lejáratig való elélés esetén a biztosítás kifizetés nélkül megszűnik.
- Annak célszerű megkötni, akinek még nincs nagyobb megtakarítása, azonban a családjáról szeretne gondoskodni arra az esetre, ha történne vele valami. Hitelfedezeti életbiztosításként is megfelel, valamint a családon belüli jövedelmi egyenlőtlenségek áthidalására is.

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Legfontosabb életbiztosítási típusok II.

– 2. ELÉRÉSI (megélési) életbiztosítás:

- Arra vonatkozik a szerződés, hogy a biztosított a biztosítás tartama alatt nem halálozik el. Ekkor részére, vagy a kedvezményezett részére a biztosító a szerződésben előre meghatározott biztosítási összeget kifizeti.
- Fontos elméleti konstrukció, azonban gyakorlatban nem fordul elő.
- Nem lehet visszavásárolni, ezért ha a szerződő nem tudja a díjat fizetni, elveszti a megtakarított összeget.

Legfontosabb életbiztosítási

típusok III.

– 3. VEGYES életbiztosítás:

- A kockázati és az elérési életbiztosítás kombinációja. Első látásra jó konstrukciónak tűnik, ám Magyarországon inkább általános tartalékképzésre használják. Ez a pénzügyi kultúra elmaradottságára utal.
- A kockázati és az elérési részre vonatkozó biztosítási összegnek nem kell megegyezni. Ennek egyik oka, hogy általában nem egyezik a két rész biztosítási tartama.

– 4. EGÉSZ ÉLETRE szóló biztosítás:

- Ha a fenti tartamokat elkezdjük nyújtani, akkor az elérési és a kockázati biztosítás tartama összeér. Így mindenképp a biztosított halálával ér véget, és ekkor mindenképp kifizetés történik. Speciális céljai vannak:

- Temetési költségek fedezése.

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Legfontosabb életbiztosítási típusok IV.

- **5. Unit Linked (befektetett egységekhez kötött) életbiztosítás:**
 - A kezdeti unit linked elnevezéssel illetett biztosításokhoz képest nagy változás.
 - A díjak az eszközalapba kerülnek.
 - Az ügyfél pénze egységekben (felhalmozási és kezdeti egységek) van nyilvántartva, mely egységek árfolyamát naponta értékeli (eladási és vételi árfolyam értékelése – a biztosító szempontjából nézve) – az eladási árfolyam mindig magasabb, és a különbséget általában a biztosító különböző költségek címén levonja.
 - A leggyakoribb alapok Magyarországon:
 - Magyar kötvényalap.
 - Magyar részvényalap.
 - Nemzetközi kötvényalap.
 - Nemzetközi részvényalap.
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Legfontosabb életbiztosítási típusok V.

- **6. Járadékbiztosítás (nyugdíjbiztosítás)**
 - A biztosítás az egyén részére jelenlegi életkorától kezdve adott összegű kifizetést (járadékot) biztosít egy összegű díj fizetése ellenében.
 - A járadék növekedhet vagy indexálhatják (inflációval, béremeléssel).
 - Inflációval vagy béremeléssel növekvő járadék kockázatot rejt magában a biztosító / nyugdíjpénztár részére.
 - Ritkán vásárolnak egyének járadékbiztosítást.
 - Inkább a nyugdíjpénztáron keresztül.
 - » Nyugdíjpénztár vásárolhat járadékot életbiztosítótól (kisebb pénztárak esetén javasolt kockázataik csökkentésére a kis veszélyközösség miatt).

Kiegészítő biztosítások

- Az életbiztosításokat gyakran az alábbi elemekkel együtt értékesítik:
- Baleseti halál.
 - Baleseti rokkantság.
 - Bizonyos „rettegett” vagy „kritikus” betegségek.
 - Rokkantság.
 - Műtét.
 - Kórházi ápolás.

Csoportosítás a biztosítottak köre szerint

- Szerződő és biztosított kapcsolata szerint:
 - Egyéni.
 - Csoportos.
 - Biztosítottak száma szerint:
 - Egy életre szóló.
 - Két életre szóló.
 - Több életre szóló.
-

ÉLETBIZTOSÍTÓ BEFEKTETÉSEI ÉS TARTALÉKOLÁS

- Az életbiztosító a biztosítási díjat befekteti:
 - Unit linked biztosítás (vagy egyéb választható portfóliós biztosítás) esetén a biztosított által meghatározott befektetési egységekbe.
 - Egyébként a biztosítás jellegének, időtartamának megfelelő (általában kevésbé kockázatos) értékpapírba:
 - Állampapír, kötvény.
 - Kisebb mértékben részvény, egyéb értékpapír.
- Az életbiztosító tartalékot képez:
 - A várható kifizetésekre (biztosítási esemény bekövetkezésekor).
 - Kockázatokra (halandóság kedvezőtlen alakulása):
 - Ennek szerepe a nem-élet biztosításhoz képest csekély, de nyugdíjbiztosítás esetén jelentős lehet.
 - A tartalék-számítás részleteivel nem foglalkozunk.

Életbiztosítás - Díjszámítás

Mortalitás táblák

- ✓ Életkor: x .
- ✓ Elérhető legnagyobb életkor (eddig tart a mortalitási tábla, általában 100 vagy 120 év):
- ✓ Túlélők az adott évben.
- ✓ Elhalálozók az adott évben.
- ✓ Az elhalálozás valószínűsége az adott évben).
- ✓ A túlélés valószínűsége az adott évben.

AGE	NUMBER LIVING AT BEGINNING OF DESIGNATED YEAR	NUMBER DYING DURING DESIGNATED YEAR	YEARLY PROBABILITY OF DYING	YEARLY PROBABILITY OF SURVIVING
10	100,000	749	.007490	.992510
11	99,251	746	.007516	.992484
12	98,505	743	.007543	.992457
13	97,762	740	.007569	.992421
14	97,022	737	.007596	.992404
15	96,285	735	.007634	.992386
16	95,550	732	.007661	.992339
17	94,818	729	.007688	.992312
18	94,089	727	.007727	.992273
19	93,362	725	.007765	.992235
20	92,637	723	.007805	.992195
21	91,914	722	.007855	.992145
22	91,192	721	.007906	.992094
23	90,471	720	.007958	.992042
24	89,751	719	.008011	.991989
25	89,032	718	.008065	.991935
26	88,314	718	.008130	.991879
27	87,598	718	.008197	.991803
28	86,878	718	.008264	.991736
29	86,160	719	.008345	.991655
30	85,441	720	.008427	.991573
31	84,721	721	.008510	.991490
32	84,000	723	.008607	.991393
33	83,277	726	.008718	.991282
34	82,551	729	.008831	.991169
35	81,822	732	.008946	.991054
36	81,090	737	.009089	.990911
37	80,353	742	.009234	.990766
38	79,611	749	.009408	.990592
39	78,862	758	.009586	.990414
40	78,108	765	.009794	.990206
41	77,341	774	.010008	.989992
42	76,567	783	.010252	.989748
43	75,782	797	.010517	.989483
44	74,985	812	.010829	.989171
45	74,173	828	.011168	.988837
46	73,345	848	.011562	.988438
47	72,497	870	.012000	.988000
48	71,627	896	.012509	.987491
49	70,731	927	.013106	.986894
50	69,804	962	.013781	.986219
51	68,842	1,001	.014541	.985459
52	67,841	1,044	.015389	.984611

Jelölések 1.

- Túlélési rend: x életkorig:

$$l_x$$

$$p_x = l_{x+1} / l_x$$

- Túlélési valószínűség a következő évben:

$$p_x$$

$$q_x = 1 - p_x$$

- Túlélési valószínűség a következő t évben:

$${}_t p_x$$

$${}_t p_x = l_{x+t} / l_x$$

- Meghalási valószínűség a következő évben:

$$q_x$$

- Meghalási valószínűség a következő t évben:

$${}_t q_x$$

$${}_t q_x = 1 - {}_t p_x$$

- Halottak száma a következő évben:

$$d_x$$

$$d_x = l_x - l_{x+1}$$

- Halottak száma következő t évben:

$${}_t d_x$$

$${}_t d_x = l_x - l_{x+t}$$

Jelölések 2.

- ▶ **Biztosítási összeg**
 - s (sum)
- ▶ **Biztosítási díj:**
 - Egyszeri: A
 - Éves : P (premium)

Diszkontálás, kamatos kamat

- ❑ Kamatláb: i
- ❑ Diszkontláb: $v = 1 / (1+i)$
- ❑ Tőke: T
- ❑ Tőke felhalmozott értéke n időszak után: $F_n = T(1+i)^n$
- ❑ Tőke jelenértéke (n időszak utáni kifizetés)

$$J_n = T(1+i)^{-n} = T v^n$$

- ❑ Példa: Kifizetés 4 éven belül 2,000,000 forint értékben (5%-os kamatláb esetén) jelenértéke = $2,000,000 * 1.05^{-4} = 1,645,000$ (a diszkontláb: $v = 1 / 1.05 = 0.9524$). Ezt a műveletet diszkontálásnak hívjuk.

ÉLETBIZTOSÍTÁSI TERMÉKEK

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

technikája I.

- Az életbiztosítás díja:
 - a.) A biztosítási díj részei (általánosan):
 - Kockázati díjrész (nettó díj).
 - Vállalkozói díjrésszel növelt díj (bruttó díj).
 - b.) A díj számítása:
 - Aktuáriusok (biztosítás-matematikusok) számolják.
 - EKVIVALENCIA alapelve:
 - » *Bevételek jelenértékének várható értéke = Kiadások jelenértékének várható értéke.*
 - Ehhez a halandósági valószínűségekre (mortalitás táblák) és a hosszú távú reálkamatlábra is szükség van.
-

Életbiztosítási termékek technikája II. - Kommutációs számok

– **Nettó díj kiszámítása**

- Az egyes biztosítási típusok nettó díját ún. kommutációs számokkal fogjuk kifejezni.

– **Kommutációs számok:**

$$C_x = v^{x+1} d_x$$

$$D_x = v^x l_x$$

$$M_x = \sum_{i=x}^{\omega} C_i = C_x + C_{x+1} \dots + C_{\omega}$$

$$N_x = \sum_{i=x}^{\omega} D_i = D_x + D_{x+1} \dots + D_{\omega}$$

Életbiztosítási termékek technikája III. - Példa1: Kockázati életbiztosítás
nettó díja

- **Kockázati biztosítás nettó díja**
(egységnyi biztosítási összeg
esetén)

$$A_{x:\overline{n}|}^1 = (v^1 q_x + v^2 q_{x+1} + \dots v^n q_{x+n-1})$$

$$(v^1 d_x + v^2 d_{x+1} + \dots v^n d_{x+n-1}) / 1_x =$$

$$= (v^{x+1} d_x + v^{x+2} d_{x+1} + \dots v^{x+n} d_{x+n-1}) / 1_x v^x =$$

$$= \frac{M_x - M_{x+n}}{D_x}$$

Életbiztosítási termékek technikája IV. - Példa2: Járadékbiztosítás nettó díja

– **Járadékbiztosítás nettó díja**

- A szerződő n éven keresztül (év elején) kap 1 Ft-ot ha életben van. A járadék nem növekszik.

$$\begin{aligned} \ddot{a}_{x:n} &= 1 + v^1 l_{x+1} / l_x + v^2 l_{x+2} / l_x + \dots + v^{n-1} l_{x+n-1} / l_x = \\ &= v^x l_x / v^x l_x + v^{x+1} l_{x+1} / v^x l_x + v^{x+2} l_{x+2} / v^x l_x + \dots + v^{x+n-1} l_{x+n-1} / v^x l_x = \\ &= (N_x - N_{x+n}) / D_x \end{aligned}$$

• A járadék díjának képletét gyakran használjuk:

- Adott pénzösszeg átváltása pénzáramlássá (n hosszú időtartam).
 - » Egy összegű biztosítási díj éves díjra konvertálása.
 - » Felhalmozott tőke nyugdíjjáradékra váltása (nyugdíjat max. n évig folyósítják, élethosszig tartó nyugdíj esetén $n = \infty$).

Életbiztosítási termékek technikája V. - Nettó díjak számítása

- Kockázati életbiztosítás egyszeri díja:

$$A_{x:\overline{n}|}^1 = \frac{M_x - M_{x+n}}{D_x}$$

- Az elérési biztosítás egyszeri díja:

$$A_{x:\overline{n}|}^1 = \frac{D_{x+n}}{D_x}$$

- A vegyes biztosítás egyszeri díja:

$$A_{x:\overline{n}|} = \frac{h \cdot (M_x - M_{x+n}) + D_{x+n}}{D_x}$$

- Kockázati életbiztosítás rendszeres díja:

$$P_{x:\overline{m}|}^1 = \frac{A_{x:\overline{n}|}^1}{\ddot{a}_{x:\overline{m}|}} = \frac{M_x - M_{x+n}}{N_x - N_{x+m}}$$

- Az elérési biztosítás rendszeres díja

$$P_{x:\overline{m}|}^1 = \frac{A_{x:\overline{n}|}^1}{\ddot{a}_{x:\overline{m}|}} = \frac{D_{x+n}}{N_x - N_{x+m}}$$

- A vegyes biztosítás rendszeres díja

$$P_{x:\overline{m}|} = \frac{h \cdot A_{x:\overline{n}|}^1}{\ddot{a}_{x:\overline{m}|}} + \frac{A_{x:\overline{n}|}^1}{\ddot{a}_{x:\overline{m}|}} = \frac{h \cdot (M_x - M_{x+n}) + D_{x+n}}{N_x - N_{x+m}}$$

Életbiztosítási termékek technikája VI. - Bruttó díj számítása

Költségelemek a bruttó díjban

- Figyelembe kell venni a különféle költségelemeket.
 - Szerzési költségek (alfa):
 αS
 - Díjfizetéshez kötődő költségek (béta):
 βP
 - Általános költségek (gamma):
 γS

■ Bruttó egyszeri díj számítása

$$PB_{\text{egyszeri}} = PN_{\text{egyszeri}} + \alpha S + \gamma S \ddot{a}_{x:n}$$

■ Bruttó éves díj számítása

$$PB_{\text{éves}} = \frac{(PN_{\text{éves}} + \frac{\alpha S}{\ddot{a}_{x:n}} + \gamma S)}{1 - \beta}$$

AZ INFLÁCIÓ KEZELÉSÉNEK

lehetséges módjai

- **Díjemelés:** az ügyfél számára lehetővé teszi a díj emelését anélkül, hogy újabb kockázatelemzésnek vetné alá. Mértéke általában inflációkövető, és minimumhoz van kötve (pl. 10% alatti infláció esetén nem alkalmazható). *NEM ÁREMELES!!!*
- **Többlethozam-visszatérítés:** módjai a szolgáltatás emelése, illetve kamatozó betétkéni jóváírása az ügyfél számára.
- **Revalorizáció:** ún. értékkövetéses technika. A díjemelés mértéke a díjtartalék többlethozamának mértékét követi.

Nyugdíjbiztosítás - Számítások

Halandósági táblák

– A halandóság függ:

- Földrajzi helytől (pl. ország).
- Munkakörülményektől (nehéz fizikai munka végzése esetén rosszabb).
- Életkörülményektől (pl. vezető beosztásúak halandósága általában jobb).
- Egészségügyi helyzettől (pl. rokkantnyugdíjasok halandósága rosszabb).
- Az időponttól (a halandóság az idő előre haladtával javul).

Halandósági táblák figyelembevétele

- Egyéni élet- és betegségbiztosítás esetén:
 - Egészségügyi állapotot figyelembe veszik.
 - Kis összegű biztosítás esetén ettől eltekinthet a biztosító.
- Csoportos biztosításoknál általában nem vizsgálják.
 - Nagyobb méretű csoport esetén az egyéni eltérések „kiegyenlítődnek”.
- Nyugdíjpénztárak:
 - Általában nem vizsgálják, átlagos halandósággal számolnak.
- Célcsoport meghatározás:
 - Másrészt a biztosítók és pénztárak alkalmazhatnak olyan stratégiát, mely adott - jobb megtérülést jelentő - célcsoportra fókuszál (pl. fiatal, magasabb keresetű tagok nyugdíjpénztár esetén).

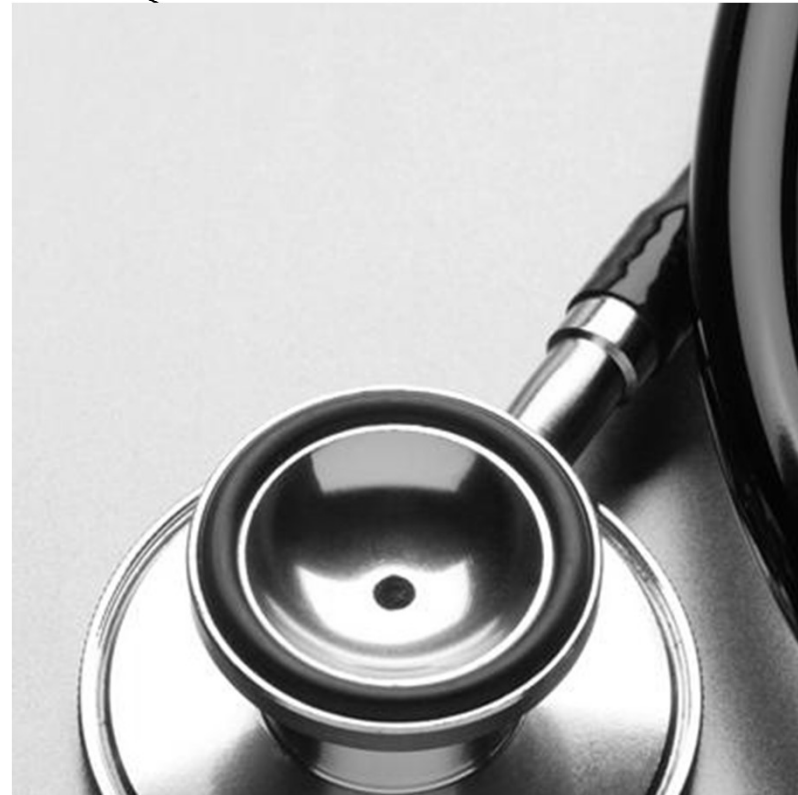
Nyugdíjpenztárakban alkalmazott számítások

- Felhalmozott összeg életjáradékká alakítása.
 - Életjáradék képletének alkalmazásával.
- Nyugdíjba vonulásig felhalmozott tőke becslése:
 - Hozzájárulással meghatározott rendszerek (pl. magyarországi magán- és önkéntes pénztárak esetén) nincs hozam- vagy tőkegarancia.
- Hátralévő várható élettartam kiszámítása:
 - Várható kifizetés becsléséhez.
- Éves hozam kiszámítása
 - Figyelembe kell venni az évközi pénzáramlásokat (cash-flow-t).
 - Bejövő:
 - » Hozzájárulás
 - Kimenő:
 - » Nyugdíjkifizetés.
 - » Költségek.

Életjáradék - definíció

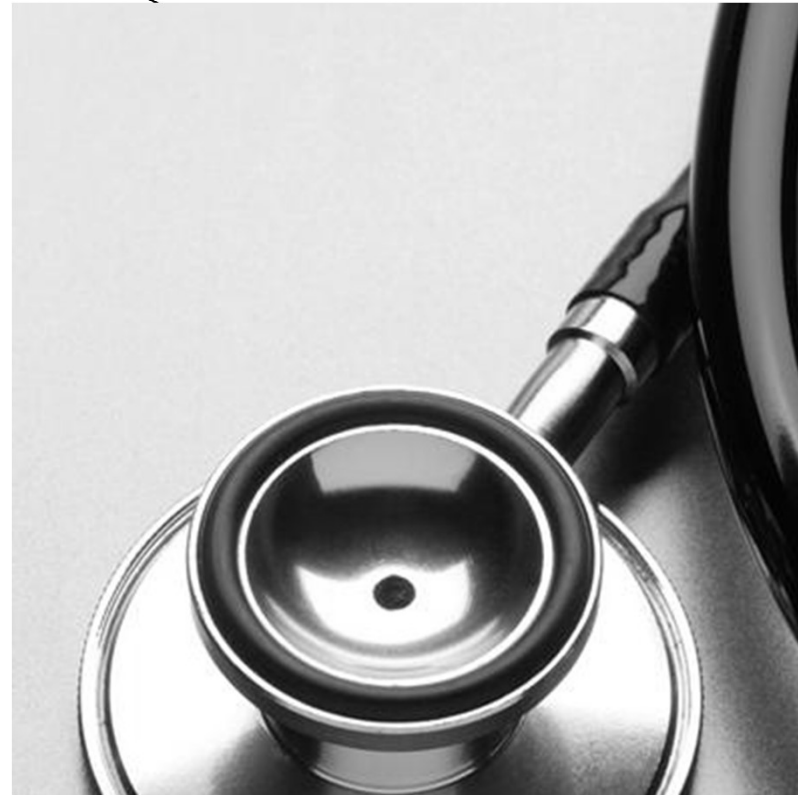
- ▣ **Életjáradék - Az életjáradék annak a pénz-áramlásnak a diszkontált értéke, amelyet x életkorú egyén részére élete végéig fizetnek.**

Életjáradék típusok

- Életjáradék típusok
 - Egy életre szóló : A juttatást csak az egyén kapja, özvegye nem jogosult juttatásra.
 - Két életre szóló : Az egyén halála esetén az özvegyi nyugdíjat is biztosítanak.
 - Figyelembe kell venni:
 - » Nem minden biztosítottnak van özvegye (más kedvezményezett is lehet).
 - » Özvegyi juttatás eltérő lehet a tagitól (általában csökkentett juttatás).

Életjáradék képlet (egy életre szóló)

▶ Állandó (nem növekvő) életjáradék

- Korábban ismertetett - fix időtartamú - járadékképletből levezethető.

$$\ddot{a}_x = \ddot{a}_{x:\omega} = 1 + \frac{v l_{x+1}}{l_x} + \frac{v^2 l_{x+2}}{l_x} + \dots + \frac{v^{\omega-x} l_\omega}{l_x}$$

▶ Állandó növekedési ütemű életjáradék

- Közelíthető állandó életjáradékkal.

$$\begin{aligned} \ddot{a}_x^{(p)} &= \ddot{a}_{x:\omega}^{(p)} = 1 + \frac{v l_{x+1} (1+p)}{l_x} + \frac{v^2 l_{x+2} (1+p)^2}{l_x} + \dots + \frac{v^{\omega-x} l_\omega (1+p)^{\omega-x}}{l_x} \\ &= 1 + \frac{l_{x+1} (1+p)}{l_x (1+i)} + \frac{l_{x+2} (1+p)^2}{l_x (1+i)^2} + \dots + \frac{l_N (1+p)^{\omega-x}}{l_x (1+i)^{\omega-x}} \approx \\ &= 1 + \frac{l_{x+1}}{l_x (1+i-p)} + \frac{l_{x+2}}{l_x (1+i-p)^2} + \dots + \frac{l_N}{l_x (1+i-p)^{\omega-x}} \end{aligned}$$

felhalmozott tőke becslése

▣ Felhalmozott tőke becsült értéke

- Évente egységnyi összegű hozzájárulást fizet be a tag.
- Feltételezett kamatláb: i (megjegyzés: érdemes reálkamattal számolni az infláció hatásának kiküszöbölése érdekében).
- Nyugdíjkorhatárig n időszak van hátra.
- Felhalmozott tőke nyugdíjba vonuláskor:

$$S_n = (1+i)^n + (1+i)^{n-1} + \dots + (1+i)^1 = (1+i) * \frac{((1+i)^n - 1)}{i}$$

- Évi H összegű befizetés esetén a várható nyugdíj, ha a nyugdíjpénztár a befizetésből c százalékot adminisztratív célokra levon:

$$\frac{H(1-c)S_n}{\ddot{a}_x}$$

Hátralévő várható élettartam

▣ Hátralévő várható élettartam

- A hátralévő élettartam valószínűségi változó (T).
- Ennek várható értéke a hátralévő várható élettartam ()

$$\begin{aligned} e_x &= 0 * P(T=0) + 1 * P(T=1) + 2 * P(T=2) + \dots + (\omega - x) * P(T = (\omega - x)) = \\ &= \frac{d_{x+1} + 2d_{x+2} + 3d_{x+3} + \dots}{l_x} = \frac{(l_{x+1} - l_{x+2}) + 2(l_{x+2} - l_{x+3}) + 3(l_{x+2} - l_{x+3}) + \dots}{l_x} = \\ &= \frac{l_{x+1} + l_{x+2} + l_{x+3} + \dots}{l_x} \end{aligned}$$

Köszönjük a figyelmet!

A biztosítási piac és annak szereplői. Biztosítás felügyelet.

Biztosítás üzemgazdaságtan és pénzügyi tervezés

Gál Erzsébet

A biztosítási piac szereplői

1. A biztosítási szerződés alanyai:

- biztosított;
- szerződő fél;

Lehet természetes vagy jogi személy. Legyenek érdekeltek a biztosított kockázat elhárításában.

- kedvezményezett.

2. Biztosítók típusai:

- Biztosító Rt-k;
- Biztosító szövetkezetek, egyesületek;
- A biztosítási piac szintje alapján: direkt- és viszontbiztosítók;
- Együttbiztosítás, poolbiztosítás (pl: földrengés-pool, atompool);
- Művelt biztosítási ágak alapján: szakosított és kompozit biztosítók.

A biztosítási piac alakulása 2007-ben

- ✦ 31 magyarországi székhelyű biztosító ZRt.
 - ✦ 35 biztosítóegyesület;
 - ✦ 13 tagállami biztosító létesített fióktelepet hazánkban;
 - ✦ Határon átnyúló szolgáltatás formájában végzendő biztosítási tevékenység jellemzői:
 - ☞ A biztosításközvetítők által nyitott fióktelepek száma 9;
 - ☞ A határon átnyúló biztosításközvetítők száma 1300.
 - ✦ A piacvezető az Allianz (19,7 %), második helyen a Generali-Providencia áll (14,9%), harmadik az ING Biztosító Zrt. (13%).
-

3. Biztosításközvetítők

ügynök

- Egy adott biztosítót képviselnek

alkusz (bróker)

- független biztosítás közvetítő szervezetek;
- az ügyfél nevében járnak el;

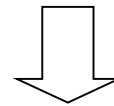
- Mi a munkadíj?
- Ki felel az okozott kárért, hibáért?

A biztosító vállalat működése

Amivel jellemezni lehet:

- 🕒 Biztosítási tevékenység!
- ✍️ A biztosító, mint piaci szereplő!
- ✍️ A biztosító vállalat működése!
- 🕒 A biztosítás, mint szolgáltatás sajátosságai

„Biztosítás üzemgazdaságtana”

A biztosító, mint piaci szereplő

Keresleti oldal:

✓ Jellemzői:

- ✦ az ügyfél biztosításkötési szándéka;
- ✦ az ügyfél szolgáltatási elvárása;
- ✦ az ügyfél árelvárása.

Kínálati oldal:

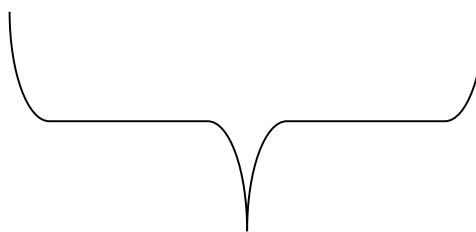
✓ Jellemzői:

- ✦ A biztosító által kínált termékek és szolgáltatások;
 - ✦ Biztosítók közötti verseny (konkurencia harc).
-

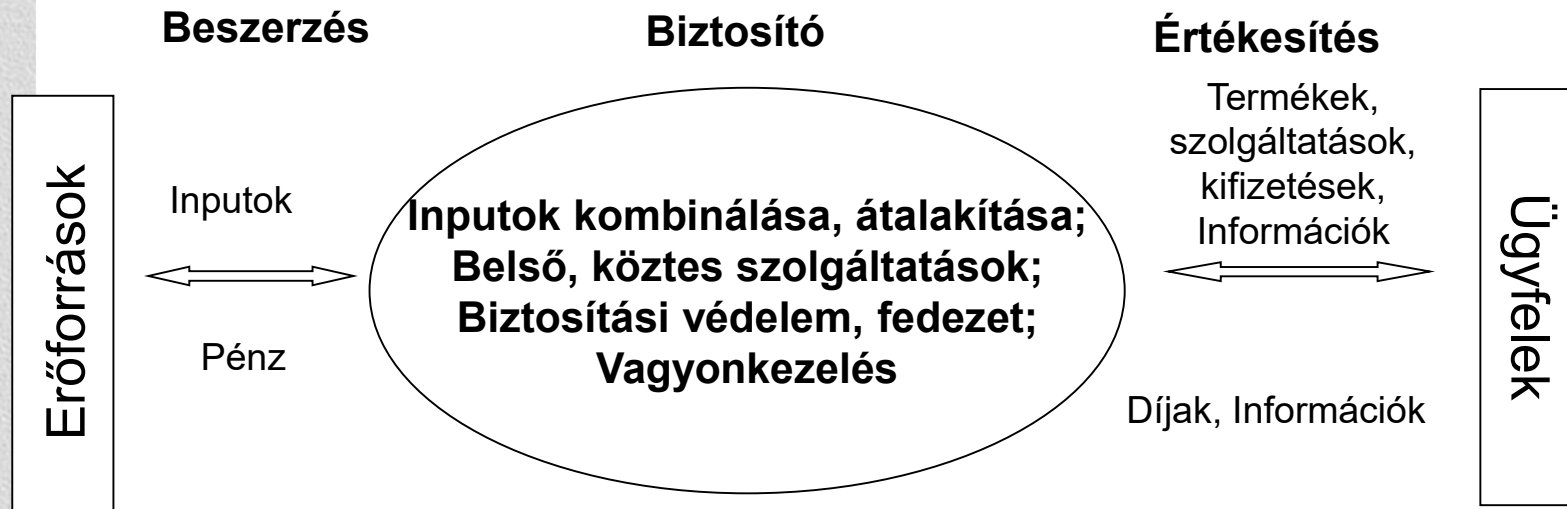
Kereslet

Kínálat

Mikroökonómiai értelemben, a fogyasztó kiválasztja a lehetséges termékek közül a preferenciájának megfelelőt!

A biztosító egyszerűsített termelési modellje

Forrás: Farny nyomán

Speciális inputok szerepe:

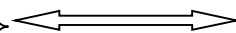
1. Biztosítási kockázat:

- ☞ átvállalja;
- ☞ átalakítja;
- ☞ kiegyenlíti.

A biztosító kockázatátalakító vállalat!

2. Pénz:

- ☞ Termékeladás – bevétel
- beszerzés
- (áru – pénz – áru modell)

A biztosító
pénzt cserél
pénzre!

Egyéb piaci szereplők

1. MNB:

✓ Biztosításfelügyeleti feladatokat lát el;

✦ új biztosító alapítása;

✦ új ágazatok művelése;

✦ szolvenciatőke;

✦ tartalék;

✦ befektetések;

✦ működési jogszerűség;

✦ személyi és tárgyi feltételek.

} Engedélyezés!

} Ellenőrzés, felügyelet!

2. MABISZ (Magyar Biztosítók Szövetsége)

- ✦ Alapítása: 1990. november 14.
- ✦ A biztosítók országos szakmai érdekképviselete;
- ✦ tagozatokat működtet;
- ✦ koordinálja a szakmai feladatokat;
- ✦ statisztikákat közöl a biztosítási piac teljesítményéről;

3. FBAMSZ (Független Biztosítási Alkuszok Magyarországi Szövetsége)

- ✦ Alapítása: 1991. május;
 - ✦ célja: A független brókerek (alkuszok) képviselete.
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

A biztosító kockázatviselése.

Biztosítás üzemgazdaságtan és pénzügyi tervezés

Gál Erzsébet

A biztosító kockázatkezelése, kockázatelbírálás

A biztosító a kockázatok elkerülése, csökkentése és a kockázatnak megfelelő díj megállapítása érdekében feltételeket szab az egyes szerződések megkötésével és díjával kapcsolatban!

A kockázatelbírálás fő eszközei

1. Kizárások;
 2. Időbeni korlátozások;
 3. Kármegelőzési és kárcsökkentési előírások;
 4. Díjpótlékok és engedmények, a biztosított önrészesedése.
-

Viszontbiztosítás

Célja:

A már bevállalt kockázatok „felaprózása” (kockázatporlasztás), vagy a lehetséges veszteségek korlátozása.

Kockázatok és díjak egy részének viszontbiztosítása

Viszontbiztosítás

- ☞ Cedens: direktbiztosító;
- ☞ Közvetlen kapcsolat;
- ☞ Kockázatok és díjak egy részének továbbadása;
- ☞ A nemzetközi kockázatporlasztás egyik eszköze.

A viszontbiztosítás formái

1. Keretszerződés:
 - Direkt és viszontbiztosító közötti megállapodás;
 - Ágazatok viszontbiztosítása kötelező jelleggel;

 1. Fakultatív szerződés:
 - Egyedi szerződésenként van döntési lehetőség;
-

A viszontbiztosítási fedezet típusai

I. Arányos viszontbiztosítási fedezet

- Quota share
- Surplus;

II. Nem arányos viszontbiztosítási fedezet

- Excess of loss (XL)
 - kockázati;
 - Aggregált XL;
 - Katasztrófa XL;

2. Stop loss

A biztosító kockázatkezelésének eszközei

- ☞ Vállalati kockázatkezelési rendszer;
- ☞ Vállalati kockázatpolitika megfogalmazása;
- ☞ A biztosító kockázatkezelésének két kiemelt területe:

←

Biztosítástechnikai
kockázat

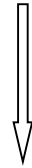
←

Befektetési
kockázat

Biztosítástechnikai kockázat kezelése

- ☞ Veszélyközösségek;
- ☞ Kockázatporlasztás;

1. Kockázt kiegyenlítés közösségben;
2. Kockázt kiegyenlítés az időben;
3. Viszontbiztosítás;
4. Kockáztátvállalás;

Példa kockázatkiegyenlítésre

- Biztosítás típusa: lakásbiztosítás tűzre és elemi kárra;
- Előfordulási esélye: 1 ezrelék;
- Biztosító költsége: fél ezrelék;
- Összes biztosított lakás: 10e db;
- Átlagos biztosítási összeg: 8Mó Ft;

Kérdés:

Mekkora a kárszükséglet, amit a díjaknak fedeznie kell?

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

A biztosítási díj, mint a kockázat átvállalásának ára.

Biztosítás üzemgazdaságtan és pénzügyi tervezés

Gál Erzsébet

Mi a biztosítás díja?

A biztosítási díj a kockázátvállalás, a biztosítási fedezet nyújtásának, tágabb értelemben a biztosító szolgáltatásainak **ára!**

A bruttó díj részei

1. Tiszta kockázati díj;
2. Biztonsági pótlék;
3. Költségpótlék;
4. Nyereségpótlék;
5. Megtakarítási díjrész;
6. Adó

} **Vállalkozói díjrész**

A díjelemek és a költségek kapcsolata

Költségek	Díjak		
Károk várható értéke	Nettó kockázati díj	} Nettó díj	} Bruttó díj
Kártöbblet Tartalékok tőkeköltsége	Biztonsági pótlék		
Vállalati költségek	Költségpótlék		
Nyereség	Nyereségpótlék		
Jövőbeni lejárat kifizetések	Megtakarítási díjrész		
Adó	Adó		

Díjkalkuláció

☞ Nettó díjak számítása } kárstatisztikák
☞ Biztosításmatematikus (aktuárius); } alapján;

☞ Aktuáriusok két alapelve:

1. Veszélyközösség tagjainak száma nő
károk várható értékének relatív szórása csökken; (centrális határérték-eloszlás)

2. A véletlenszerűen bekövetkező károk
összege \approx kárstatisztikák alapján
számított várható érték. (nagy számok
törvénye)

Minimális díj elve / Ekvivalencia elve: A biztosítási díjnak fedeznie kell a biztosító kárait és költségeit!

NPV (díjbevételek) = NPV (károk+költségek)

Biztosító díjszabása (tarifa táblázat);

Tarifatáblázat dimenziói:

a.) Életbiztosítás: biztosított kora / biztosítás időtartama;

b.) Vagyonbiztosítás: veszély nemek / kockázati körülmények;

A tarifatáblázat értékei: az egységnyi biztosítási összeg éves díja (díjtétel)

A tarifakönyv:

- Tarifatáblázat;
- Módozatok és azok jellemzői;
- Kizárások;
- Pótdíjak;
- Engedmények.

A biztosító díj-költség szerkezete eltér élet- és vagyonbiztosítások esetén!

Díjfizetés

1. Díjkategóriák
 - a.) Adott szerződésállományhoz tartozó éves állománydíj;
 - b.) Kiszámlázott díj;
 - c.) Adott időszakra eső megszolgált és befolyt díj;
 2. Díjfizetés gyakorisága
 - a.) egyszeres díjfizetés;
 - b.) rendszeres díjfizetésű (folyamatos);
(első díj befizetése)
-

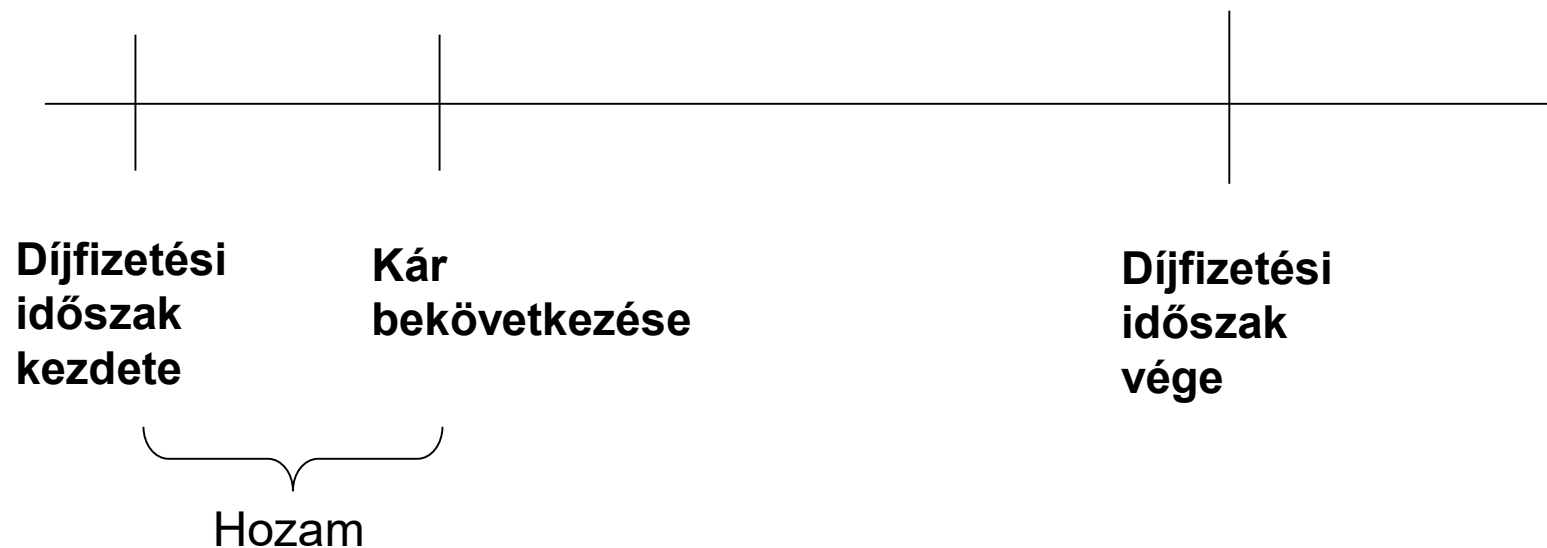
3. Díjfizetési módok

- ✓ Banki átutalás;
- ✓ Csoportos beszedés;
- ✓ Inkasszó;
- ✓ Postautalvány;
- ✓ Készpénzdíj;
- ✓ Bankkártya;

(díjfizetési kedvezmények, késedelem a biztosítási díjban, díjfizetés halasztása)

4. A díj idődimenziója

- A biztosítási összeg értékállóságának kérdése (indexálás);
- Az éves díjemelés opcionális;
- Technikai kamat kérdése;

Életbiztosítási díjkalkuláció

1. Mortality table – halandósági táblázat
 - 1_x : adott populációból az egyes koréveket megérők aránya;
 - $d_x = 1_x - 1_{x-1}$: adott korévben elhunytak száma;
 - $q_x = d_x / 1_x$: adott korévben a halálozási valószínűség;
 - $p_x = 1 - q_x$: adott korévben a túlélési valószínűség
-

☞ Halandósági táblázat készíthető

←
népesség egészére
(néphalandósági
tábla)

←
szűkített részpopulációra
(szelekciós tábla)

A biztosítási díj értelmezési lehetőségei

1. Biztosításmatematikai szemlélet

Adott módozat összes biztosítottja által befizetett díjakból a veszélyközösség egészére számítják és képezik a díjtartalékot. \implies Közös tartalék

\Downarrow
szolgáltatások finanszírozása

2. Közgazdasági felfogás

✓ A biztosítási díjban és összegben megkülönbözteti:

kockázati rész

A biztosítási összeg és az addig felhalmozódott tőke közötti mindenkori rés haláleseti biztosításának folyamatosan változó díja.

megtakarítási rész

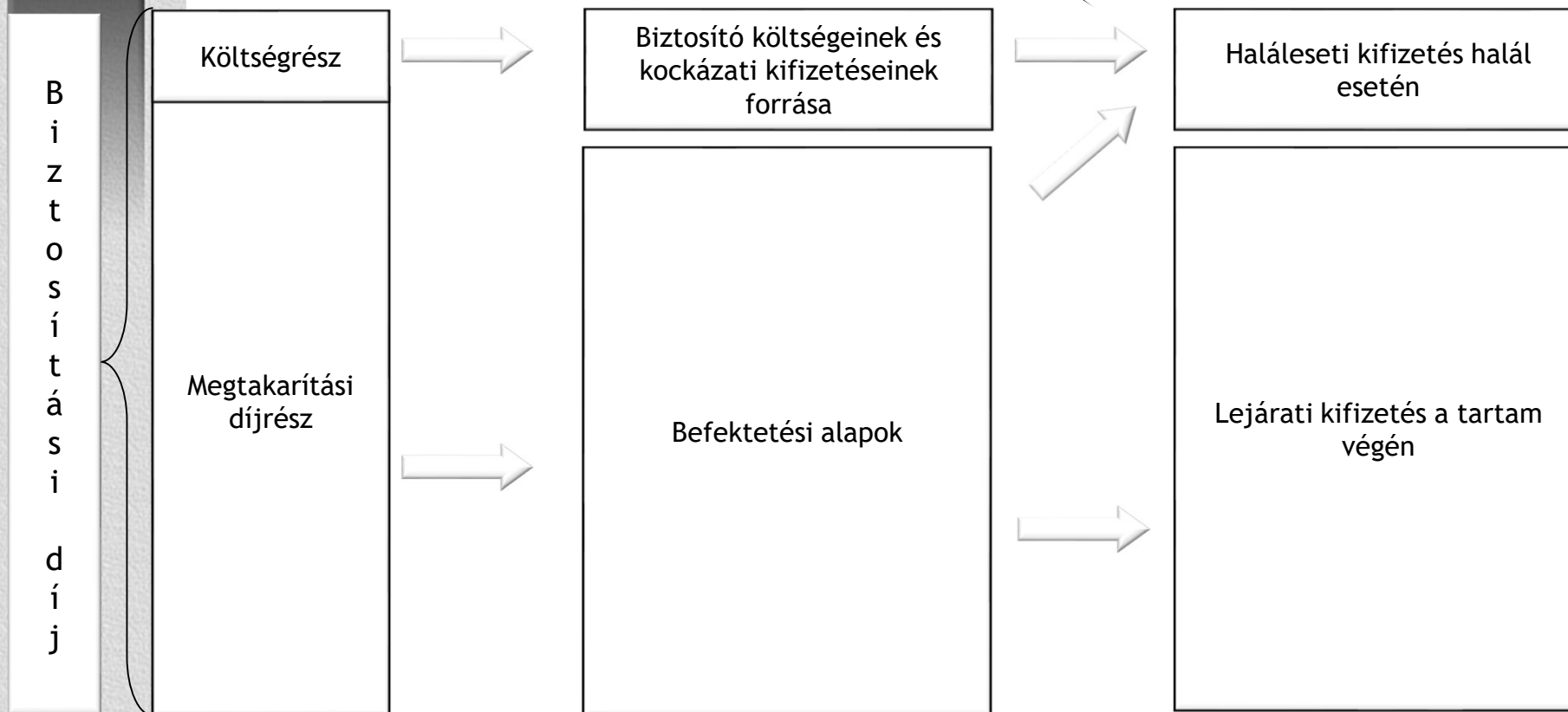
Egyéni díjtaralék.
A szerződés visszavásárlási (tőke) értékét növeli folyamatosan.

Lejáratkori szolgáltatás díja.

A biztosítási díj elemei a közgazdasági felfogás szerint a unit linked biztosítás példáján bemutatva

Az életbiztosítások további jellemzői

1. Technikai kamat

- ☞ A hagyományos életbiztosítások díjkalkulációjában a NPV számítására alkalmazott kamatláb;
- ☞ A biztosító által minimálisként garantált kamatláb;

2. A biztosítási díj fajtái

- ☞ Azonos összegű a teljes időtartamra (level premium);
- ☞ Változó, évente megújuló (renewable);
- ☞ Rugalmasan választható összegű;

3. Fizetés módja

- ☞ Egyszeri vagy rendszeres

4. Költségtartalom

- ☞ Általában 5-25 %;
- ☞ drága befektetési forrás

Vagyonsbiztosítások díjkalkulációja

Pl: tűzbiztosítás

1. lépés:

- ✓ statisztikák felhasználása;
- ✓ szokásos károkhoz tartozó kockázati díj meghatározása;

2. lépés:

- ✓ nagykárok díjtétele;
- ✓ trendpótlék;
- ✓ általános biztonsági pótlék;

Biztosítás nettó díja

Nettó díj
+ költségpótlék;
+ nyereségpótlék;
+ adók

Bruttó díj (alapidíj)

← választott önrész

← egyéb pótlékok

← Módosító tényezők

Költségtartalom kb. 20-35 %
vagyonbiztosítások esetében.

Nyereségrészesedés

- ✍ nem Rt. formájában működő biztosítók kínálják ügyfeleiknek;
- ✍ hozam - ráfordítás kalkulált összege }
hozam - ráfordítás tényleges összege }

Kettő különbözetéből

Típusai:

1. Többlethozam visszatérítés;
 2. Halálozási nyereség;
 3. Költségnyereség;
- } Díjvisszatérítés vagy fedezetnövelés formájában

A biztosítási díj adótartalma

- ☞ Forgalmi adó tartalom szerepe;
- ☞ Adókedvezmények szerepe;

- ☞ SZJA kedvezmény mértéke és formája jelenleg:
 - ✓ Adott évben fizetett biztosítási díj 20%-a, maximum évi 100,000 Ft (keretösszeg)
 - Jövedelemkorlát:
 - 3 400 000 Ft éves jövedelemig lehet igénybe venni
 - 3 400 000 - 3 900 000 Ft között: 100 ezer forint csökkentve a
 - 3 400 000 forint feletti összes jövedelem 20 százalékaival

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Biztosításgazdaságtan: A biztosítók pénzügyei és befektetései.

A biztosítástechnikai tartalék szerepe

- ☞ A biztosítási díj a kockázátvállalás, a biztosítási fedezet nyújtásának, tágabb értelemben a biztosító szolgáltatásainak **ára**;
- ☞ A díj fontos tulajdonsága pénzügyi szempontból: idődimenzió!

Díj tartalékolása, befektetése!

Az időbeni kockázatkiegyenlítés és a folyamatos likviditás biztosítása érdekében!

A biztosítástechnikai tartalék felhasználása

1. Feloldás (kifizetés) vagy
2. Tartalék képzés vagy
3. Feloldás (nyereségnövelés)

Cél:

A tartalékolás optimális mértékének meghatározása!

Keresztszubszenció tilos!

Biztosítástechnikai tartalékok csoportosítása

1. Meg nem szolgált díjak tartaléka;
 2. Matematikai tartalékok:
 - ✓ életbiztosítási díjtartalék,
 - ✓ betegségbiztosítási díjtartalék,
 - ✓ balesetbiztosítási járadéktartalék;
 - ✓ felelősségbiztosítási járadéktartalék;
 3. Függőkár – tartalékok:
 - ✓ Bekövetkezett és bejelentett károk (tétéles);
 - ✓ bekövetkezett, de még be nem jelentett károk (IBNR);
 4. Eredménytől függő díj-visszatérítési tartalék;
-

5. Az eredménytől független díj-visszatérítési tartalék;
 6. Káringadozási tartalék;
 7. Nagy károk tartaléka;
 8. Törlési tartalék;
 9. Befektetési egységhez kötött (unit-linked) életbiztosítási tartalék;
 10. Egyéb biztosítástechnikai tartalék.
-

Biztosítástechnikai tartalékok tipizálása

1. Díjátviteli tartalék (meg nem szolgált díj tartalék);

☞ Csökkentő tétel: az előző évből időközben esedékessé vált díj;

☞ Növelő tétel: befizetett, de a következő évet illető díj;

Időbeli elhatárolás!

Példa:

- ✍ Májusban megkötünk egy szerződést, melynek díja havi 5.000,- Ft. A választott díj fizetési mód az éves díj fizetés, a kapcsolódó kedvezmények miatt.
 - ⌚ Év végén mennyi kerül a biztosító díjátviteli tartalékába?
-

Megoldás:

Díj egy teljes évre: $12 * 5.000,- \text{Ft} = 60.000,- \text{Ft}$

Május-december: 8 hónap

Megszolgált díj = $8 * 5.000,- \text{Ft} = 40.000,- \text{Ft}$

Tartalékba kerül: $60 \text{e Ft} - 40 \text{e Ft} = 20.000,- \text{Ft}$

2. IBNR (Incurred But Not Reported)
tartalék (megtörtént, de még be nem
jelentett)

3. Tételes kártartalék

- ☞ További tartalékok a káringadozások különböző nevesített eseteire!
(Biztosítási törvény 117. §);
 - ☞ Egyes ágazatok tartalékai elkülönítetten kezelendők!
-

Szolvencia

- ☞ A szolvenciatőke-követelményeket és számítási módjukat a Biztosítási törvény határozza meg;
- ☞ Célja a megfelelő szavatoló tőke rendelkezésre állása + ügyfélvédelem;

Pénzügyi biztonság;
Biztosító vagyonszűkülése esetére (befektetési veszteség)

Minimális szavatoló tőke

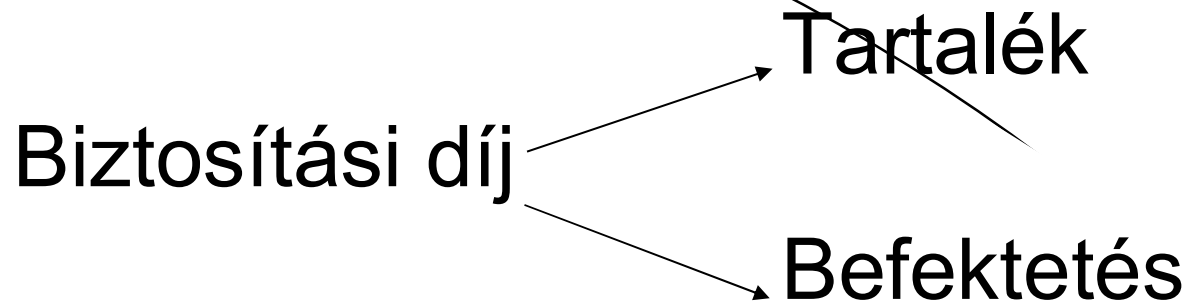
- ✓ biztosítási áganként különbözik;
- ✓ összeadódik;
- ✓ értékét növelő tényezők;
- ✓ értékét csökkentő elemek;

Biztonsági tőke

- ✓ A minimális szavatoló tőke 1/3 része;
- ✓ Biztosítási áganként, ágazonként, biztosító típusonként meghatározott abszolút összeg;
- ✓ Minimum összeg alapításhoz!

A biztosító befektetési

Befektetésekre érvényes követelmények:

- ✦ biztonság;
- ✦ hozam;
- ✦ likviditás;
- ✦ értékesítés ösztönzés.

Befektetések szabályozása

- ☞ A Bit. szabályozza;
 - ☞ A szabályozás a befektetési kockázat alapján lett kialakítva;

 - ☞ Megfeleltetési szabályok:
 1. Elégséges tartalékolás elve
 2. Tartalékfedezeti egyezőség elve
-

Befektetések kezelése

1. Eszköz-forrás Menedzsment

☞ kongruencia

2. Cash Menedzsment

Angolszász befektetési
kultúra

- ◆ részvények;
- ◆ részesedések;
- ◆ befektetési alapok;
- ◆ derivatívumok;

Német konzervatív
befektetési kultúra

- ◆ fix kamatozású eszközök;
- ◆ bankbetét;
- ◆ kötvény;

A biztosító éves beszámolójának alapelvei

1. A vállalt kockázatnak megfelelő szintű és mértékű biztosítástechnikai tartalék képzése, valamint helyes kockázatvállalási politika;
 2. Tartalék / fedezet megfelelés;
 3. Szolvenciatőke-követelmény;
-

Sematikus mérleg

Eszközök

Források

Működést szolgáló eszközök

Tőke

Befektetések

Biztosítástechnikai tartalék

Követelések

Kötelezettségek

Az eredmény szintjei

Bruttó díjbevétel

- Viszontbiztosítási díj;
- ± Díjátviteli tartalék változása;
- Biztosítási szolgáltatások;
- ± Kártartalékok változása;
- Költségek

Technikai eredmény

± Pénzügyi eredmény

Adózás előtti eredmény

- Adó;
- Osztalék;

Mérleg szerinti eredmény

Költségek típusai

Szerzési költség

Állományköltség

- ☞ A megkülönböztetés célja a szerzési költség eredményre gyakorolt hatásának elkülöníthetősége a meglévő szerződésállomány költségeitől;
- ☞ A költségek költségviselőkre felosztása;
- ☞ Keresztfinanszírozás jogszabályi tiltása.

A jutalék és szerepe

- ☞ A jutalék a biztosításközvetítés díja;
 - ☞ Az éves állománydíj meghatározott százaléka;
 - ☞ MLM rendszerben az egyes feljebb lévő szinteken fizetett vezetői jutalék a szuperjutalék;
 - ☞ Kifizetett jutalék \implies Megszolgált jutalék;
 - ☞ A szerződés törlése esetén a meg nem szolgált jutalékokat vissza kell fizetni;
-

Alapvető jutalékrendszerek

Jutalékfizetés alapja	Befolyt díjra	Állománydíjra
Csak szerzési	Elsősorban vagyonbiztosításban	Nagy a visszaírási kockázat
Szerzési és fenntartási	A visszaírási prob- léma a jutalék helyes mértékével elkerül- hető.	Főként életbiztosításban, van csalási kockázata

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

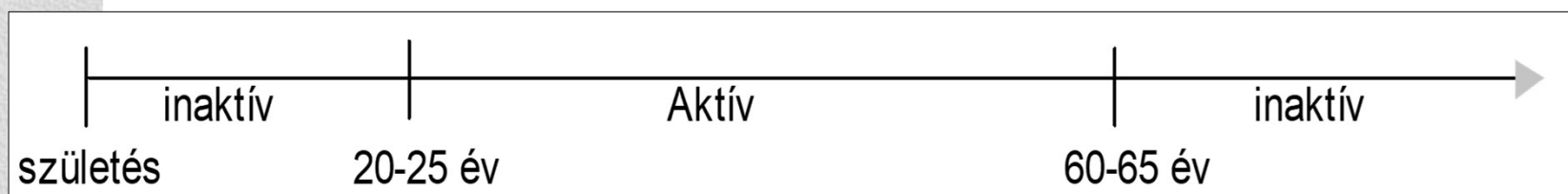
Gyakorlatok anyaga

Pénzügyi tervezés

Emberi életpálya általános céljai:

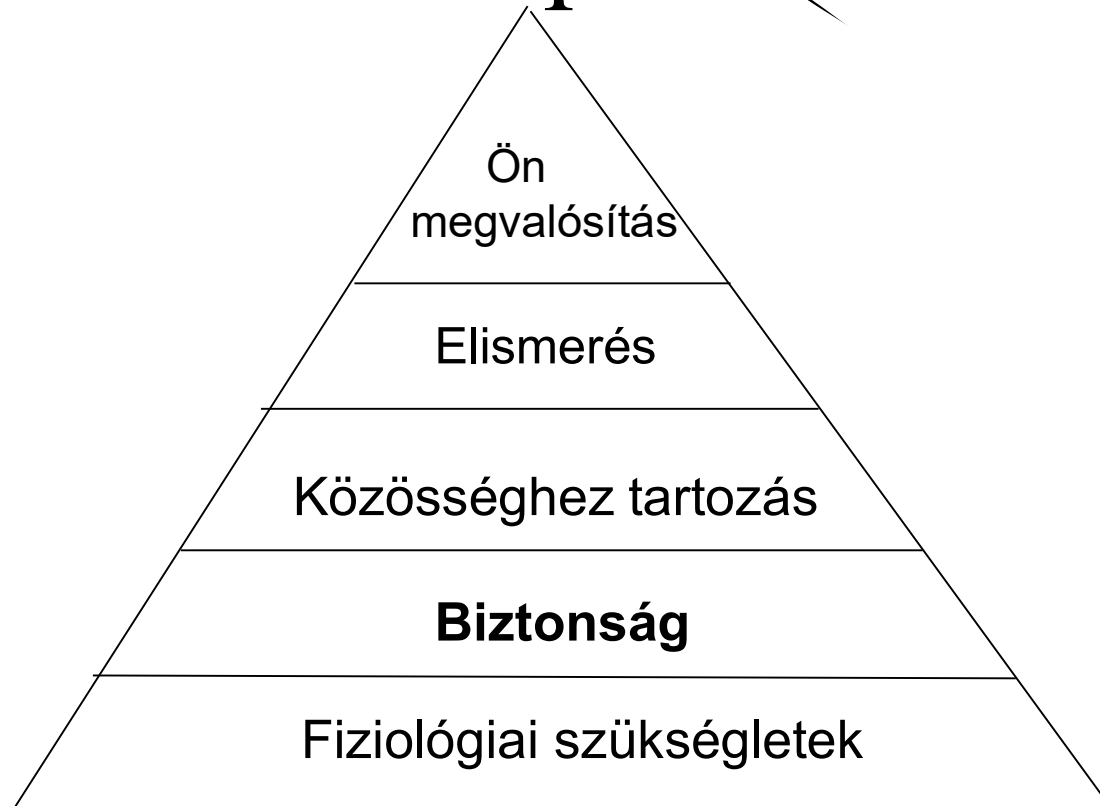
1. Szükségletek kielégítése
2. Fogyasztás kisimítása
3. Biztonság
4. Hozam elérése

Az életpályát gazdaságilag az alábbi szakaszokra lehet felosztani:

Szükségletek kielégítése – Maslow piramis

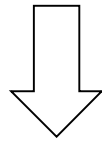

Maslow szükséglethierarchiája

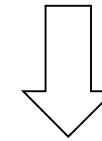
Fogyasztás „kisimítása”

- Az ember ragaszkodik egy már elért fogyasztási színvonalhoz – de a jövedelme életkora során ingadozik

Öngondoskodás

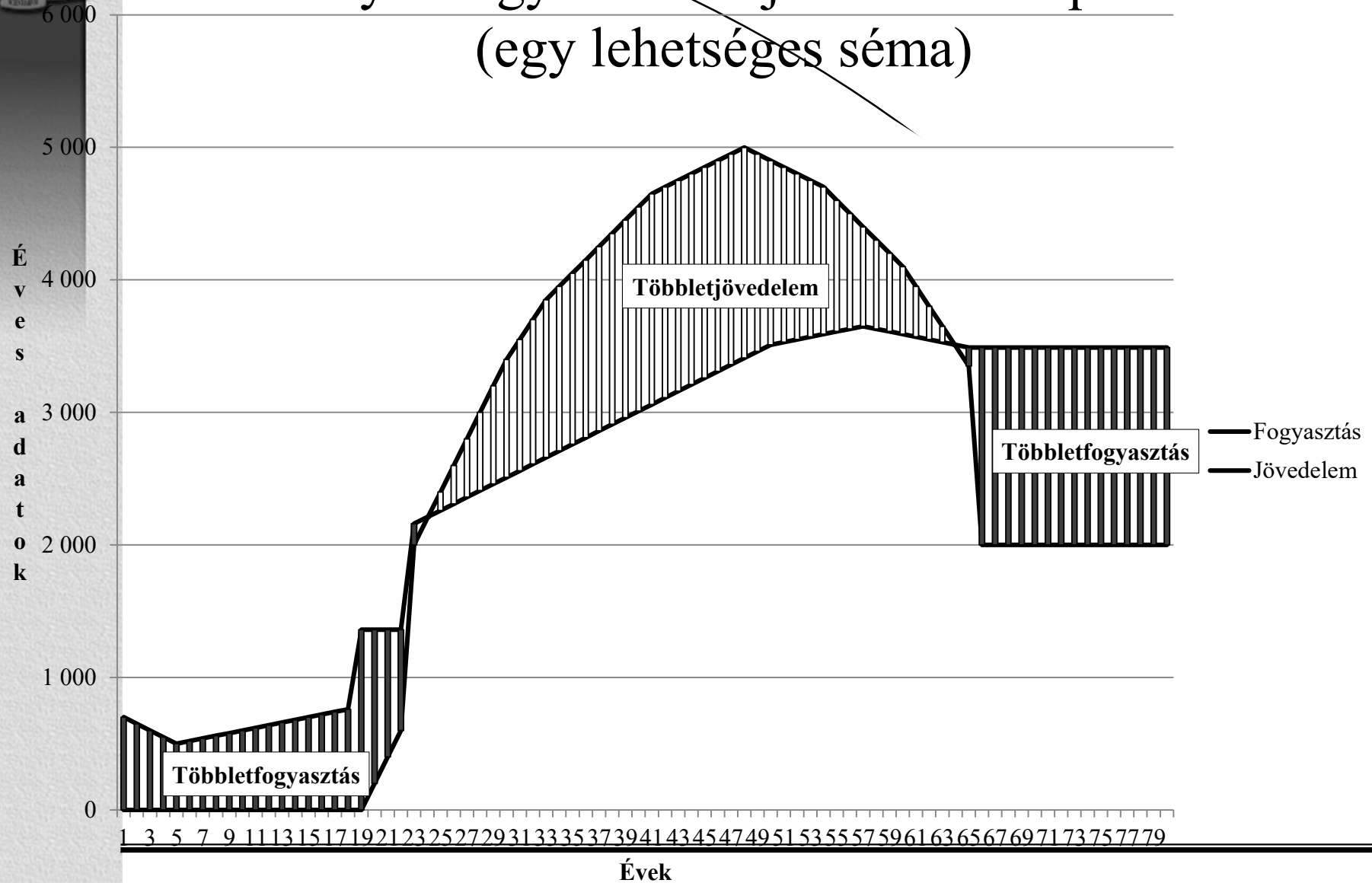
- Gyerekvállalás
- Család/közösség
- Pénzügyi tervezés

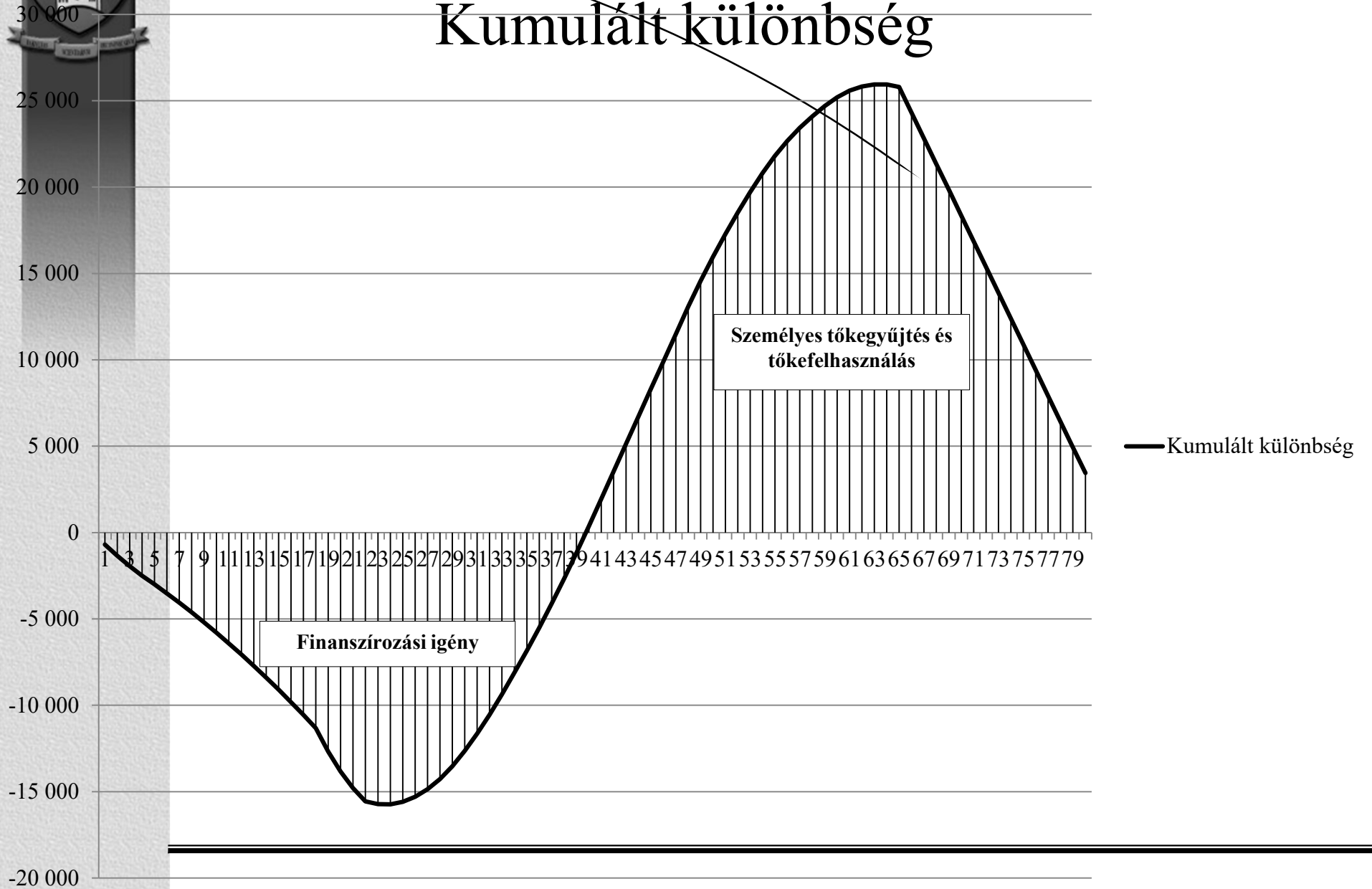
Állami transzfer

- Családi támogatások
- Szociális transzfer
- Állami nyugdíj

Személyes fogyasztás és jövedelem kapcsolata (egy lehetséges séma)

Kumulált különbség

Cash-flow szerkezete függ:

- Életkor, élethelyzet
 - Családos, nem családos
 - Örökölt, felhalmozott vagyon - adósság
 - Éves jövedelem nagysága és szerkezete
 - Rendszeres, nem rendszeres jövedelem
 - Szezonális, nem szezonális
 - Fogyasztási szerkezet, igények (mire, mennyit)
 - Kockázatvállalási hajlandóság
-

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A bejövő pénzáram szerkezete

Életpálya szakasz (életkor)	A szakasz leírása	Tipikus bejövő pénzáram	Tipikus kimenő pénzáram
0-18	Gyerekkor	Alapvetően nincs	Élelem, ruházkodás, hobbi (napi fogyasztás) + tanulás
19-23	Egyetem	Rendszeres kisegítő munka, zsebpénz	Napi fogyasztás + tanulás, lakásfenntartás
24-27	Fiatal pályakezdő, egyedülálló	Rendszeres munkajövedelem	Napi fogyasztás + lakásfenntartás csak magasabb színvonalon
28-30	Fiatal házas gyermek nélkül, karrier kezdete	Rendszeres munkajövedelem	Napi fogyasztás + lakásvásárlás
31-40	Fiatal házas, kisgyermekkel	Rendszeres munkajövedelem (a tartozás törlesztése)	Napi fogyasztás + gyereknevelés
41-50	Középkorú házas nagyobb gyermekekkel, karrier csúcsa	Rendszeres munkajövedelem, tőkejövedelem csírái	Napi fogyasztás + hitel törlesztése
51-65	Középkorú házas eltartott gyermekek nélkül, stabilizálódott, magas jövedelem	Rendszeres munkajövedelem, jelentős tőkejövedelem	Napi fogyasztás + megtakarítás/befektetés
66-75	Idős házas, tevékeny nyugdíjas	Alapvetően tőkejövedelem (járadék is az!), esetleg nyugdíj, rendszertelen munkajövedelem	Napi fogyasztás + gyerekek támogatása
76-85	Idős özvegy, nyugdíjas, visszavonult	Alapvetően tőkejövedelem, nyugdíj	Napi fogyasztás
86-	Idős, özvegy, ápolásra szoruló	Alapvetően tőkejövedelem, esetleg nyugdíj a fellelhető kirovó rendszerű TB ágból, esetleg jövedelem az aktivizálódott LTC magánbiztosításból	Napi fogyasztás + gyógyszer

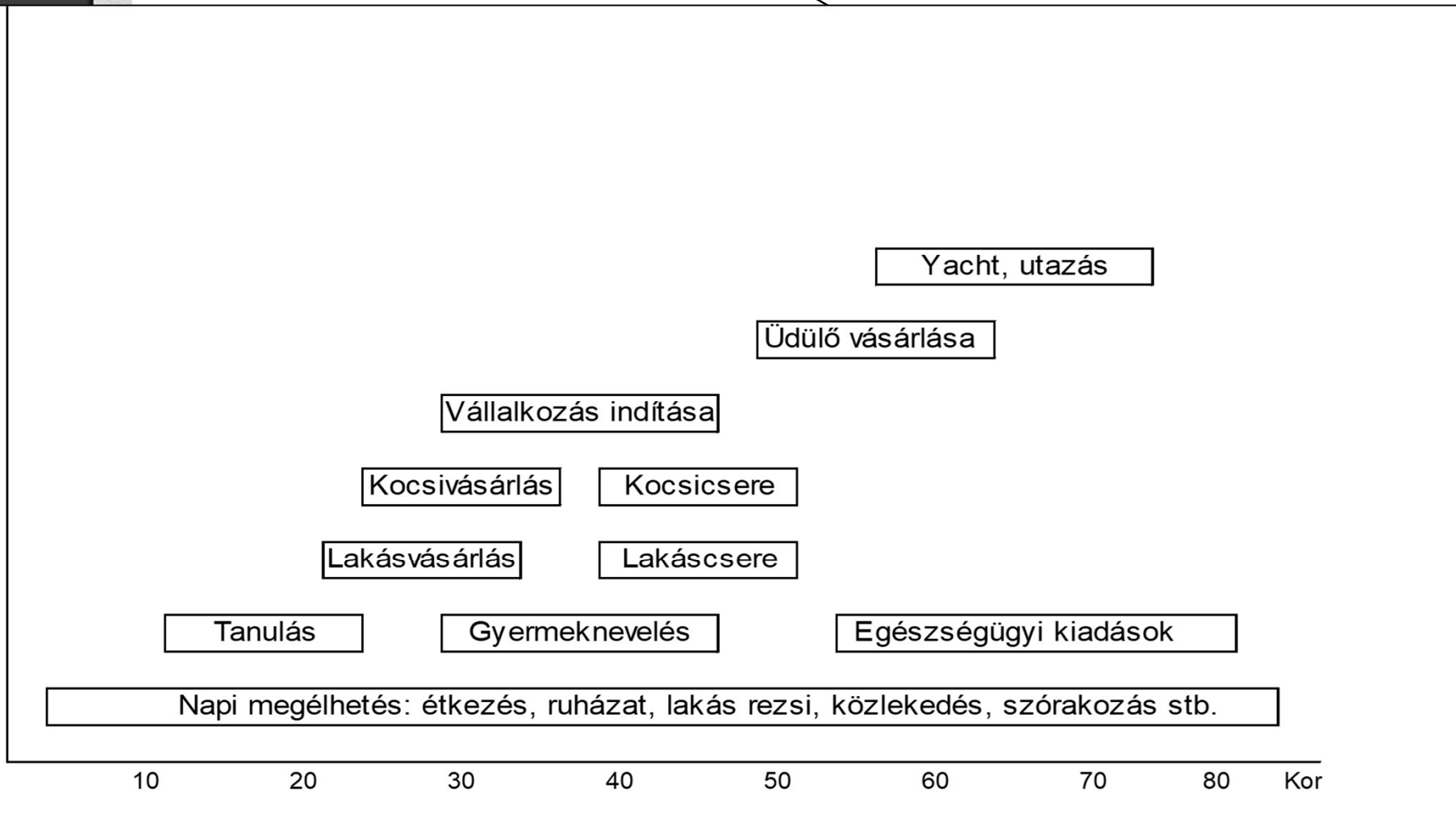
**A fő tendencia a bejövő
pénzáram tekintetében a kor
előre haladtával:**

**hitel → munkajövedelem →
tőkejövedelem (+nyugdíj) →
(esetleg) biztosításból származó
jövedelem**

Fogyasztás egy lehetséges szerkezete az életkor függvényében

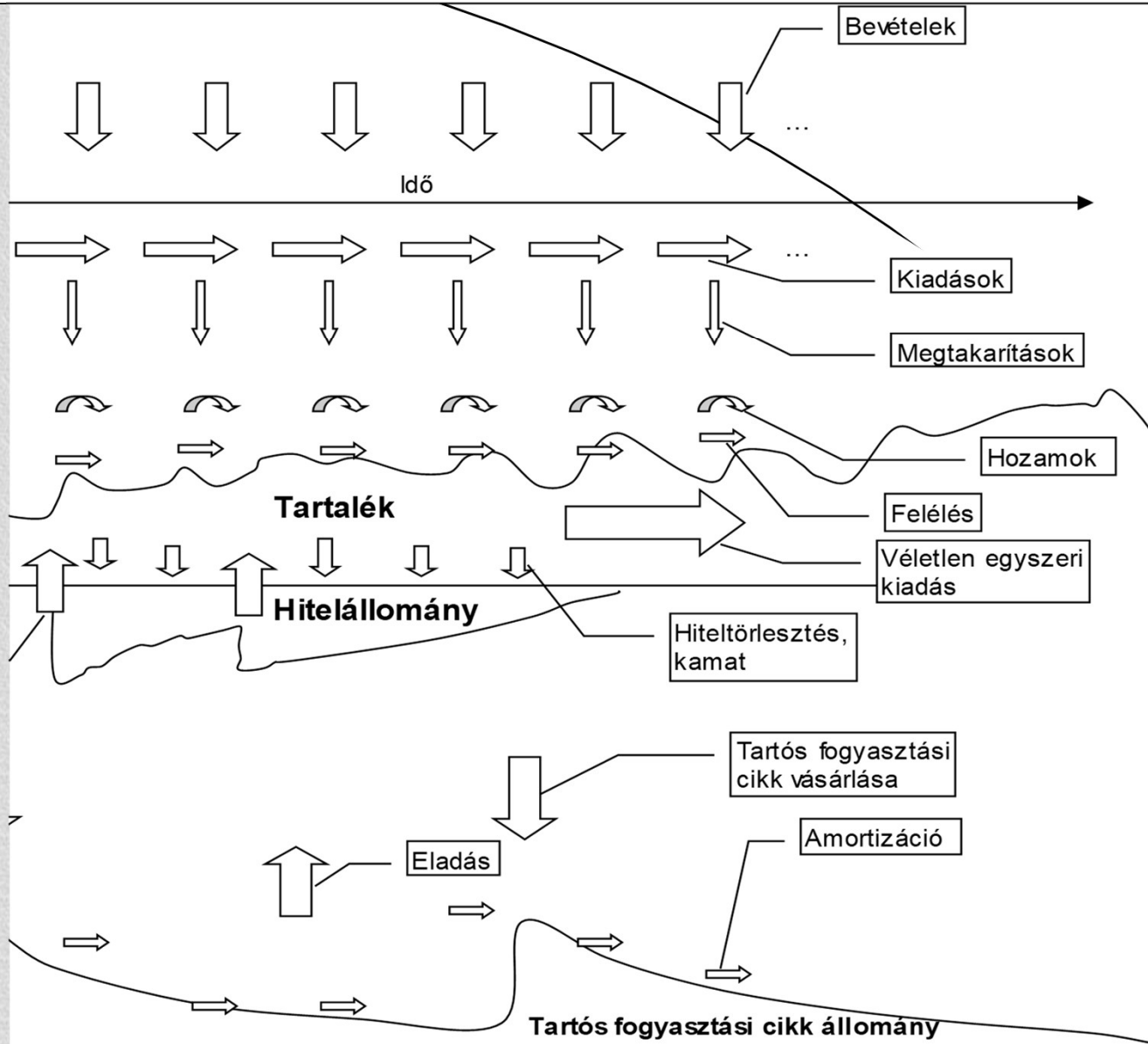
Kiadások

A cash-flow szerkezete az életpálya során

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A cash-flow-t fenyegető veszélyek és a védelem módszerei

Az életpálya cash-flow-jával szemben az alábbi követelmények támaszthatóak:

- minden pillanatban biztosítva legyen a likviditás, vagyis az egyén szükségleteinek finanszírozhatósága**
- legyen fedezet a szűken vett egyénen túlmutató célok (gondoskodás, örökhagyás, társadalommal szembeni egyéb kötelezettségek) teljesítésére is**
- lehetőség szerint el kell kerülni az életszínvonal nagy kilengéseit (főleg a nagy visszaeséseket)**

A legfontosabb veszélyek:

- 1. Halál**
- 2. Munkaképtelenné válás**
- 3. A jövedelem-termelésére való képtelenség**
- 4. Tartalékok elértéktelenedése, az életpályánk keretétől szolgáló intézményrendszer széthullása**

A főbb tartalékolási formák

Tartalékolási forma	Likviditás	Hozam	Kockázat
Készpénz	leglikvidebb	nincs	nincs
Bankbetét	gyorsan mobilizálható	csekély	elhanyagolható
Lekötött betét	gyorsan veszteséggel mobilizálható	közepes	elhanyagolható
Kincstárjegy	néhány hónapon belül mobilizálható	közepes	nincs
Részvény	piacon eladható	magas	magas
Hagyományos életbiztosítás	lejárat előtt nagy veszteséggel több napos procedúrával mobilizálható	közepes - magas	alacsony
Unit Linked típusú életbiztosítás	a tartam előre haladtával egyre kisebb veszteséggel, de több napos procedúrával mobilizálható	alacsony - nagyon magas	rajtunk múlik
Ingtalan	az eladási procedúra hossza megjósolhatatlan	negatív – nagyon magas	nagyon magas
Saját vállalkozás	ugyanaz	rajtunk múlik	nagyrészt rajtunk múlik

A veszélyközösségek a hagyományos közösségeket váltják ki – egy specializált társadalmi intézményrendszerrel együtt:

•Veszélyközösségek

•Vagyon-képzés

Karitatív intézmények

•Önkormányzatok – állam

A veszélyközösség

**egyszerűbb formájában egy szolidaritási közösség
fejlettebb formájában egy közös tartalék
felállítása és működtetése**

Előnyei:

Mindig a teljes tartalék áll rendelkezésre

**Az nem fogy el a veszély többszörös
bekövetkezése esetén sem**

Tervezhetővé teszi a véletlen eseményekre fordított kiadást

A tagtól a veszélyközösség felé kockázattranszfer történik

A transzfer lényege: díj ellenében a gazdasági vállalkozás átvállalja az egyéntől annak olyan kockázatát, amelyet ő nem tud „saját megtartásban” kezelni

A díj három része:

- 1. Hozzájárulás a közös alapok képzéséhez**
- 2. A veszélyközösség adminisztrációjára**
- 3. Kockázati prémium**

A kockázattranszfer egyszerre több irányú cserét is jelent:

A kockázattranszfer, mint piaci csere

A kockázattranszfer, mint „időbeli” és „térbeli” kiegyenlítődé

A kockázattranszfer alkalmazhatósága a kockázat gyakoriságától függ

- 1. Egy ember életében sokszor bekövetkezik**
- 2. Egy ember életében ritkán, de várhatóan többször bekövetkezik**
- 3. Egy ember életében várhatóan csak egyszer vagy egyszer sem bekövetkező (katasztrófa-szerű) nagy kár**

Biztosítás =
=virtuális (veszély)közösség révén
megvalósuló kockázattranszfer

Lehetővé teszi a kalkulálhatóságot

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
Az egyén életével kapcsolatos érdekek

Kinek van érdeke az egyén életével kapcsolatban?	Mi ez az érdek?	Milyen módon valósítja meg?	A magán-személybiztosítás szerepe
Az egyén maga	Aktív korban megszerzett életszínvonal tartása	Elő-takarékosság; járadékbiztosítás; egészségbiztosítás	Megtakarítási jellegű módzatok, járadékbiztosítás
Az állam	- szociális nyugalom - Ellátási kötelezettségének menedzselése	- redisztribúció, kötelező előgondoskodás - elő-takarékosság	A redisztribúción kívül mindent meg tud csinálni - ha hagyják
Az egyéntől függők (gyermek, élettárs)	A kereső kiesése és keresőképtelensége esetén anyagi biztonság	Az egyén maga gondoskodik ráhagyja az államra, ismerősökre	Vagy teljes egészében, vagy az államot kiegészítve oldja meg
Akikre hat az egyén élete (hitelező, munkáltató)	Az egyén kiesése esetén is pénzüknél legyenek	Az egyén életére, testi épségére stb. kötött biztosítás révén	Szinte kizárólag magánbiztosítási alapon - sokszor csoportos biztosítással
Önkéntes társadalmi szerveződések	Társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése	Önkéntes redisztribúció	Nem sok - ő is támogathat ilyeneket
Üzleti partnerek	Üzletrész átvétele, személybiztosítás nyújtása révén más üzleti előny megszerzése	Magánbiztosítás	Teljes egészében az ő üzlete

A pénzügyi szükségletek változásának logikája

Új, differenciálódó szükségletek

A pénzügyi műveltség fejlődése

Átláthatóbb, és

Testre szabott termékek

Komplex problémamegoldás

Az életbiztosítás határai kezdenek elmosódni

Pénzügyi szükségletek az életpályán

1. Valamilyen” lakhatás
2. „Általános felhasználású” biztonsági tartalék képzése
3. kisösszegű és díjú kombinált személybiztosítás
4. „gondoskodás a gyerekről”
5. Differenciált gondoskodás a gyermekről
6. Kocsivásárlás
7. Minőségi lakhatás

Pénzügyi szükségletek az életpályán

- 8. Elő-takarékosság betegség esetére**
- 9. Saját nyugdíj-kiegészítéshez szükséges tőke**
- 10. Házastárs nyugdíj-kiegészítéshez szükséges tőke**
- 11. Nyugdíjtőke járadékra váltása**
- 12. Vagyon hátrahagyása**
- 13. Előgondoskodás magatehetetlen időskori önmagunkról**
- 14. Lakás „likvidálása”, átváltása járadékká**

Az életbiztosítás nemzetgazdasági hatása

Közvetlen hatások

- **kis tőkéket nagy, befektethető tőkévé akkumulálják**
- **kiváltják a társadalombiztosítás bizonyos szolgáltatásait is**
- **halasztott fogyasztás**

Közvetett hatások

- **megteremti a biztonság tudatát**
- **megakadályozza a pénzügyi katasztrófák továbbgyűrűzését**